

BESPREKINGSVERSLAG

Reg.nr.:
Afdeling Bestuursondersteuning

Betreft: Verenigde Vergadering	Datum bespreking: Woensdag 4 juli 2018 09.00 - 13.17 uur Plaats: VV-zaal Opgesteld door: Roswitha Lubbers
<i>Aanwezigen:</i> Dhr. R.A.M. van der Sande (voorzitter) Dhr. G.J. von Faber (hoogheemraad) Dhr. J.C.H. <u>Haan</u> (hoogheemraad) Dhr. M. <u>Kastelein</u> (hoogheemraad) Dhr. J.J.J. <u>Langeslag</u> (hoogheemraad) Dhr. H. <u>Pluckel</u> (hoogheemraad) Mw. C. M. van de Wiel (secretaris) Dhr. J.J. Démoed (CDA) Dhr. H.J. Oostwouder (CDA) Mw. E.J. <u>de Vries</u> (CDA) Dhr. J.J. Bakker (VVD) Dhr. J. <u>Hermans</u> (VVD) Mw. S. Dewkalie (Water Natuurlijk) Dhr. E.C. <u>de Meijer</u> (Water Natuurlijk) Mw. T.O. <u>Fierens</u> (PvdA) Mw. E.P. Veenhoven (PvdA) Dhr. A. <u>van Geest</u> (AWP) Dhr. N.J.W. Thijssen (AWP) Dhr. R.H. <u>Kerst</u> (CU-SGP) Dhr. N. van der Plas (CU-SGP) Mw. M. <u>Bleyie</u> (PvdD) Mw. J.C. <u>Boomsma</u> (PvdD) Dhr. R.F. <u>Schols</u> (50PLUS) Mw. J. <u>Stoop</u> (Natuurterreinen) Dhr. A. Blijleven (A&B) Dhr. D.N.I. Kooij (A&B) Dhr. R.P.A. <u>van der Meer</u> (A&B) Dhr. H.A. Meerman (A&B) Dhr. J.W.N. van de Nes (A&B) Dhr. P.A.M. van der Poel (A&B) Dhr. J. P. <u>de Vries</u> (A&B) <i>Afwezig:</i> Mw. C.H.C. van Steensel-van Hage (VVD), H.J. Oostwouder (CDA)	
VERSLAG	ACTIE
1. OPENING EN VASTSTELLEN AGENDA De <u>voorzitter</u> opent de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom op een vervroegd tijdstip in verband met de bespreking van het Meerjarenperspectief 2019-2022 en de aansluitende excursie naar de sluizen in IJmuiden. Mevrouw Van Steensel is afwezig en de heer Oostwouder is verlaat. De voorzitter heet in het bijzonder mevrouw Dewkalie welkom, die voor het eerst een reguliere VV-vergadering bijwoont als opvolgster van de heer Von Faber.	

	VERSLAG	ACTIE
2.	SPREEKRECHT Namens de SBOH spreekt de heer <u>H.G. Paar</u> in. Zijn bijdrage is integraal opgenomen in de notulen. Aansluitend wordt de heer Paar in de gelegenheid gesteld om kort te reageren op eventuele vragen en kan het college eveneens een korte reactie geven. - Al sinds 2006, toen het Waterschap Groot-Haarlemmermeer is opgegaan in het Hoogheemraadschap Rijnland, is er onvrede over Algemene Voorwaarden voor opstalhouders, die door Rijnland werden opgesteld. De onvrede ging de laatste tijd vooral over de retributieberekening. De Stichting Belangenbehartiging Opstalhouders Haarlemmermeer (SBOH) is opgericht om met het nieuwe hoogheemraadschap daarover tot overeenstemming te komen. Er is in de afgelopen 11 jaar periodiek overleg geweest, met soms een positief resultaat op een aantal punten. Over andere onderwerpen zijn al verschillende rechtszaken gevoerd met wisselend resultaat. Soms werd (geheel dan wel gedeeltelijk) Rijnland in het gelijk gesteld, soms de SBOH. In de laatste nog lopende rechtszaken heeft het Gerechtshof Amsterdam onlangs arrest gewezen. - Daarin werd tot verbazing van de SBOH de onderbouwde eis tot herziening van deze berekening afgewezen, afgaande op door het hoogheemraadschap ingebrachte onjuiste informatie over de staat van de dijkgrond die aan de opstalhouders in gebruik is gegeven en voorbijgaande aan de door de SBOH aangevoerde argumentatie waardoor die berekening te hoog uitkomt. De SBOH heeft daarom een cassatieverzoek bij de Hoge Raad in voorbereiding. Kortom: er volgt nog een staart. - De SBOH dient over de wijze waarop het hoogheemraadschap de rechter onjuist heeft geïnformeerd een klacht in bij het algemeen bestuur en verzoekt de VV dringend de gang van zaken te laten onderzoeken en de feitelijke onjuistheden vast te stellen, zo nodig via een ombudsman of een ombudscommissie. - In de tussentijd wordt er echter alweer gesleuteld aan de retributieberekening, waarschijnlijk vooral ingegeven door de recente aanzienlijk verlaagde WOZ-waarderingen van dijkwoningen en de almaar dalende vijfjaarlijkse rente; twee onderdelen van de retributieberekening. In afwachting daarvan worden er door het hoogheemraadschap geen nieuwe opstalcontracten uitgegeven. De oude blijven van kracht, dus op zich is dat voor de mensen niet zo'n groot probleem. Voorzien is dat er pas per 1 januari 2019 weer nieuwe opstalcontracten worden uitgegeven met een nieuwe berekening van de retributie. - Voor verkopers van huizen levert dat echter een onoverkomelijk probleem op als het huidige nog door Groot-Haarlemmermeer uitgegeven contract binnen 20 of 30 jaar afloopt. De geïnteresseerde koper kan namelijk geen hypotheek krijgen als het opstalcontract eerder afloopt dan de looptijd van de gewenste hypotheek. In ten minste één geval heeft dat al geleid tot het ontbinden van een verkoop onder voorwaarde. Dat wetende, heeft de SBOH namens een opstalhouder met een vergelijkbaar probleem, gedreigd met een kort geding. Dit heeft ertoe geleid dat deze man een nieuw contract heeft gekregen. De ervaring leert dat soms met veel vertraging, andere verkopers in dezelfde situatie, wel een contract krijgen. Maar dat betreft alleen opstalhouders die hun huis aantoonbaar in de verkoop hebben. - De berekening van de retributie in de nu bekende contracten is echter zodanig veranderd dat alle toekomstige onzekerheden kennelijk nadelig uitvallen voor de opstalhouder. Bovendien is de gevraagde retributie in de nu bekende gevallen geval hoger geworden dan die zou uitvallen volgens de tot nu toe gehanteerde berekeningsmethode met de oude WOZ-waardering (waarover dus waarschijnlijk cassatie bij de Hoge Raad volgt). De SBOH heeft het gevoel dat er iets niet klopt en dat daardoor de opstalhouders weer in een nadelige positie kunnen komen. - Aan Rijnland is verzocht om de Sprangersclausule - die met terugwerkende kracht de garantie aan de opstalhouder geeft dat de retributie zal worden aangepast aan de uiteindelijke uitkomst van deze rechtszaak - aan deze nieuwe situatie aan te passen. - De SBOH kan op voorhand niet akkoord gaan met de nieuwe berekeningswijze, die - zelfs ten opzichte van de huidige aangevochten berekeningswijze - nadelig kan uitpakken voor de opstalhouder en in ieder geval bij toekomstige onzekerheden de risico's daarvan eenzijdig bij de opstalhouder lijkt te leggen. - Aan de SBOH was beloofd dat zij binnenkort vertrouwelijk inzage zou krijgen in de wijze waarop het hoogheemraadschap denkt de nieuwe retributieberekening te kunnen vormgeven. Inmiddels heeft de SBOH echter te horen gekregen dat dat pas in september zal kunnen plaatsvinden.	

	VERSLAG	ACTIE
	Waarschijnlijk op het moment dat die berekening al definitief is vastgesteld en overleg geen zin meer heeft. De SBOH heeft er begrip voor dat het hoogheemraadschap door de lagere WOZ-waardering en vijfjaarlijkse rente een aanpassing noodzakelijk acht en zou graag mee willen werken aan een voor alle partijen aanvaardbare oplossing, die de voortzetting van de huidige rechtszaak en mogelijke start van een nieuwe rechtszaak over de nieuwe berekening, overbodig zouden maken. Bij dezen willen wij deze wens overbrengen en via u aandringen op constructief overleg om dat te bereiken. De heer <u>Van Geest</u> vraagt of de heer Paar van mening is dat er procedurele fouten zijn gemaakt. Dit gezien het feit dat de Hoge Raad daarop, en niet inhoudelijk, toetst. De heer <u>Démoed</u> veronderstelt dat de heer Paar, net als de meeste mensen, ‘niet gelukkig wordt van de vele juridische wegen die zijn c.q. worden bewandeld’. Hoe ziet hij een uitweg uit dit hele proces? De heer <u>Paar</u> meent dat er twee procedurele fouten zijn gemaakt. Rijnland heeft zaken verkeerd voorgesteld aan het Hof en de door SBOH ingebrachte argumenten zijn niet expliciet meegewogen in het vonnis. Vandaar dat een cassatieverzoek wordt voorbereid. Voorts heeft de heer Paars naar zijn mening al aangegeven wat de SBOH wil. Er is voortdurend aangedrongen op overleg, met wisselend succes, waardoor de weg naar de rechter werd gekozen. Iets wat de SBOH niet wilde en, naar de heer Paars vermoedt, Rijnland evenmin. Maar Rijnland was onvoldoende flexibel om deze stap te voorkomen. Dat geldt nu weer, vandaar zijn oproep. De <u>voorzitter</u> verzoekt de heer Paar zijn betoog beperkt te houden. De heer <u>Paar</u> zegt dat de SBOH via advocaten heeft geprobeerd een voorstel te doen om te overleggen over een mogelijkheid om de zaak zo te veranderen dat er, binnen de voorwaarden van Rijnland, een berekening zou komen die voor alle opstalhouders zou gelden en die met terugwerkende kracht en toekomstige kracht, de zaken eenvoudig zou maken en tot zekerheid zou leiden bij zowel de opstalhouders als Rijnland. Dit voorstel is evenwel afgewezen. De heer <u>Van der Meer</u> acht het verstandig als het college de VV nader schriftelijk informeert over de wijze waarop het zijn standpunt in deze kwestie in zal nemen. De <u>voorzitter</u> dankt de heer Paar voor zijn inspraak en reageert hierop kort namens het college. Dat Rijnland in de rechtszaak onjuiste informatie zou hebben ingebracht c.q. laten inbrengen, kwalificeert de dijkgraaf als een zeer boude bewering: ‘Wie stelt, bewijst’. De dijkgraaf neemt nadrukkelijk afstand van deze uitspraak namens alle mensen die onder verantwoordelijkheid van het college werken. Rijnland gaat uitermate zorgvuldig om met retributies. Het gaat om de redelijkheid van het vaststellen van een marktconforme retributie. Er zijn vier rechtszaken over gevoerd intussen en Rijnland is in de meeste gevallen in het gelijk gesteld, ook de laatste keer. De grondslag van de retributie is door de rechter goedgekeurd en de tegenpartij, de SBOH, is veroordeeld tot betaling van de kosten van de procedure (inclusief de door Rijnland gemaakte kosten). Dat zegt ook wel wat over de mate waarin de rechter meent dat Rijnland inderdaad in alle redelijkheid handelt. In reactie op het verzoek van de heer Van der Meer stelt de dijkgraaf dat de VV de retributieregels heeft gedelegeerd aan het DB dat ook dit jaar wederom daarnaar zal kijken. De VV zal worden geïnformeerd over de gang van zaken. Het college spreekt met velen, maar het DB bepaalt. De heer <u>Démoed</u> is het eens met de heer Van der Meer en tevreden met de reactie van de dijkgraaf. Maar hij wil vooral weten wat de visie is van het college over het normaliseren van de verhoudingen waarbij hij beseft dat twee partijen daarin een rol spelen. De <u>voorzitter</u> zegt dat er sprake is van een fundamenteel zakelijk verschil van mening. De SBOH wil een lagere retributie en Rijnland staat een, ook door de rechter bekrachtigde, marktconforme retributie voor. Partijen vinden elkaar niet op de inhoud, maar men probeert de relatie goed te houden met een duidelijk onderscheid in verantwoordelijkheden. Men is belanghebbende, mag veel weten, maar het DB bepaalt hetgeen ook een aantal malen door de rechter is geaccordeerd. De voorzitter zal na het zomerreces nadere informatie aan de VV doen toekomen, zeker gezien de wijzigingen in de voorwaarden van uitvoering. Toezegging.	
3.	OVERZICHT INGEKOMEN STUKKEN	
4.	MEDEDELINGEN De heer <u>Langeslag</u> zegt dat de uitgereikte flyer ‘Gouda stevige stad’ inmiddels met een begeleidende brief (die de VV ook heeft ontvangen) is verzonden aan alle inwoners van Gouda. Zodoende wordt	

VERSLAG		ACTIE
	uitgedragen op welke wijze Rijnland, samen met de gemeente, de problematiek van de bodemdaling, wateroverlast en riooloverlast wil aanpakken. Op de site van Rijnland kan men de actuele situatie inzake de droogte volgen door het intypen van 'droogtemonitor' in de zoekregel. Mevrouw <u>Stoop</u> zegt dat zij dit tevergeefs heeft geprobeerd. De heer <u>Langeslag</u> oppert om dit punt in de pauze even samen uit te zoeken. De heer <u>Haan</u> complimenteert VV-lid Van der Plas. In het NOS Journaal van 2 juli 2018 werd aandacht besteed aan een werkbezoek van minister Koolmees aan Leiden in het kader van werkverschaffing aan statushouders. Als werkgever (Heijmans) bleek de heer Van der Plas bereid om statushouders in dienst te nemen. In de uitzending bleef buiten beeld dat ook Rijnland inmiddels drie mensen binnen haar geledingen heeft (in dienst dan wel een leerwerktraject).	
5.	HAMERSTUKKEN	
5.01	Bestuurlijk memo P&C-cyclus De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.02	Eerste Bestuursrapportage 2018 De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel (inclusief de Nota van Wijziging en Nota van Toelichting) zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.03	WBP5. Effect – en middelenmonitor 2017 De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.04.	Accountantsverslag jaarrekening 2017 De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.05.	Programmajaarverslag 2017 De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.06	Begroting 2019 Gemeenschappelijke Regeling Aquon en zienswijze De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.07	Kredietaanvraag Kock van Leeuwensluis De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.08	Kredietaanvraag poldergemalen De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel (inclusief de Nota van Toelichting) zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.09	Verkoop compensatiepercelen piekberging Haarlemmermeer De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.10	Definitieve vaststelling peilbesluit Kokshoornpolder De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel (inclusief de Nota van Wijziging) zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.11	Watergebiedsplan Midden: partiele herziening peilbesluit Zuid- en Noordereinderpolder De VV stelt de voorliggende notie c.q. het voorliggende voorstel zonder beraadslaging en zonder stemming vast.	
5.12	Koersnotitie Bodemdaling (met Nota van Wijziging) De heer <u>De Meijer</u> zegt dat de behandeling van de Koersnotitie in de commissie afwijkt van wat nu wordt voorgesteld. Hij wil derhalve graag nog even op de Koersnotitie terugkomen. De heer De Meijer zegt dat tijdens de bespreking van de Koersnotitie vrij breed werd opgemerkt dat hierin feitelijk een echte koers ontbreekt en dat uiteindelijk door de portefeuillehouder werd toegezegd om een bijeenkomst te beleggen over technische aspecten, gevolgd door een bijeenkomst over de bestuurlijke aspecten, alsmede de te maken keuzes en aansluitend een nota. Er dienen wat Water Natuurlijk betreft eigenlijk nu alleen een aantal lijnen te worden vastgesteld, maar dat betreft geen koers of hoofdlijn omdat bijvoorbeeld klimaatverandering gewoon een landelijke c.q. stedelijke opgave betreft. Dat is geen koers die Rijnland inzet. Water Natuurlijk vindt dat dus gesteld kan worden dat de	

	VERSLAG	ACTIE
	VV kennis heeft genomen van de Koersnotitie, maar dat tevens onderstreept moet worden dat het geen hoofdlijnen betreft en dat besloten wordt tot een nadere discussie over de technische, bestuurlijke en juridische aspecten op basis waarvan een nieuwe Koersnotitie zal worden voorgelegd. De <u>voorzitter</u> vraagt of de heer De Meijer voorstelt om in de Nota van Wijziging de passage onder ‘neemt kennis van’ te handhaven maar de passage onder ‘ondersteunt’ te schrappen. De heer <u>De Meijer</u> bevestigt deze conclusie. Portefeuillehouder <u>Langeslag</u> veronderstelde dat met het gewijzigde besluit en de Nota van Wijziging volledig tegemoet was gekomen aan de wensen van de commissie. Er staat immers dat de Koersnotitie niet wordt vastgesteld, maar dat hiervan wel kennis is genomen. Tijdens de behandeling heeft de portefeuillehouder nadrukkelijk gevraagd of de commissie wel de hoofdlijnen voor de inzet van Rijnland ondersteunde, belangrijk voor zowel de bestuurlijke als de ambtelijke positionering van Rijnland. Tevens staat in het voorstel dat de VV met instemming kennisneemt van de toezegging op het gebied van de technische en bestuurlijke bijpraatsessie om daarna een beleidsnota met meer concrete doelen en de aanpak van Rijnland vast te stellen. Hij roept de VV dan ook op om het voorliggende besluit (kennisnemen van, ondersteunen en met instemming kennisnemen) over te nemen. Mevrouw <u>Fierens</u> zegt dat zij zich kan vinden in de bijdrage van Water Natuurlijk. Zij oppert tevens om ‘duurzame aanpak van bodemdaling’ te wijzigen in ‘duurzaam bodemgebruik’. Onderaan staat ‘neemt met instemming kennis van’ en dan gaat het als eerste over de technische aspecten. Maar zij meent dat daaraan voorafgaand eerst de doelen scherper moet zijn. De heer <u>Van de Nes</u> interrumpeert en zegt dat de volgorde al uitvoerig in de commissie is besproken en vastgesteld. De heer <u>Démoed</u> vindt het procedureel ongemakkelijk om nu weer een discussie op te starten met aanvullingen en dergelijke. Hij vermoedt dat de ene kanttekening een volgende uitlokt. De heer <u>Bakker</u> zegt dat de heer Langeslag weliswaar een correcte samenvatting geeft van het besprokene in de commissie, maar dat hij tevens begrip heeft voor de opmerkingen van de heer De Meijer. De VVD heeft de drie punten in de midden passage van het voorgenomen besluit zo gelezen, dat natuurlijk op het moment dat verdere besprekingen in allerlei verband zouden leiden tot nieuwe conclusies over de doelen en inzet van Rijnland, ook mogelijk de activiteiten van Rijnland (waar de Koersnotitie met name over ging) zouden kunnen wijzigen. De VVD heeft de drie punten meer gelezen als een tijdelijke voortzetting van gaande activiteiten die gewijzigd kunnen worden als de VV andere besluiten neemt over doelen en aanpak. De VVD kan het voorstel derhalve steunen, mits duidelijk is dat de punten 2 en 3 ‘niet in beton zijn gegoten’. De <u>voorzitter</u> is van mening dat de heer Bakker het besprokene juist interpreteert: het betreft procesafspraken, kennisnemen van, bestuurlijk en ambtelijk actief blijven en te zijner tijd na technische en andere informatie, komen tot een volgend stuk. Hij wil de discussie beperken tot de vraag of er een juiste weergave van de conclusie van de commissie voorligt en de discussie niet opnieuw doen. Als de heer De Meijer zijn amendement staande houdt, zal daarover eerst gestemd moet worden (het schrappen wat staat onder ‘ondersteunt’). Daarna kan gestemd worden over het hele voorstel. Vervolgens brengt de voorzitter het amendement van Water Natuurlijk in stemming, dat bij meerderheid wordt verworpen hetgeen betekent dat het voorliggende voorstel vervolgens ongewijzigd in meerderheid door de VV is vastgesteld.	
6.	BESLUITVORMINGSNOTA’S	
6.01	Meerjarenperspectief 2019-2022 De <u>voorzitter</u> wijst erop dat het met name de intentie is om over het MJP met elkaar in dialoog te gaan. De behandelvolgorde is via loting bepaald door mevrouw Fierens. Nadat de voorzitter de procedure kort heeft geschetst, geeft hij het als eerste het woord aan de VVD. De heer <u>Hermans</u> stelt dat uit het programmajaarverslag zou kunnen worden opgemaakt dat Rijnland een overschot heeft van tussen de 10-16 miljoen euro. In het accountantsverslag 2017 wordt ook een verschil van circa 10 miljoen aangegeven tussen hetgeen Rijnland verwachtte en de realiteit. In de Bestuursrapportage Q1 staat een overschot van 3,7 miljoen euro. Indien deze lijn zich voortzet, eindigt 2018 in een overschot. Valt dat al dan niet te ramen? Afgaande op het WBP5 kan Rijnland exact ramen op 9 fte, op hoeveel geld Rijnland over tien jaar tekortkomt. Dat maakt de VVD wel wat schichtig. Waarom zou de fractie moeilijk doen over het oplopen van het tekort boven het afgesproken niveau, als er toch telkens sprake is van een overschot? De fractie ziet het MJP als een politiek compromis, maar de	

VERSLAG	ACTIE
VVD zal de ontwikkeling van het tekort nauwlettend volgen omdat de VVD vindt dat Rijnland de taken ook de komende jaren binnen de afgesproken budgetten dient uit te voeren. De fractie vindt het een goed idee om in het kader van verdere bezuinigingen, een aantal uren niet te activeren, maar wil in de begroting wel terugzien hoe dit wordt geëffectueerd en wat de opbrengst dan is. Het is altijd een positieve verrassing als men geld overhoudt. De VVD benadrukt dat Rijnland de afspraken moet handhaven waar het een houdbare schuld betreft en dat de rekening niet moet worden doorgeschoven naar de opvolgers die na de verkiezingen zullen aantreden. De VVD ziet graag een memo tegemoet over de wijze waarop binnen de begroting wordt gebleven en het oplopen van de schuld, maar stemt in met het voorliggende politieke compromis. De heer <u>Démoed</u> voorziet zijn bijdrage van het thema: ‘Gedeeld slikken geeft een band’. Hij onthoudt zich van een betoog over het reduceren van de schuldenlast, de matiging van tarieven versus de vele nieuwe taken omdat al deze aspecten meespelen. Maar alles kan nu eenmaal niet. Rentmeesterschap spreekt het CDA op basis van een betaalbare huishouding bijzonder aan. Er zit een grens aan duurzaam gezonde financiën. De fractie kan zich vinden in het voorliggende politieke compromis, al had het CDA de schulden bij voorkeur verder willen reduceren. Tegelijkertijd steunt de fractie de lijn om energie te steken in nieuwe taken. Het CDA vindt dat het voorstel aantoonbaar dat het waterschap fractiebreed zijn verantwoordelijkheid neemt en is trots op het voorliggende scenario. Er wordt geduldig begroot maar de realiteit gooit regelmatig roet in het eten. Factoren als cultuur en gedrag spelen een rol: aan het eind van 2018 zal, zoals zo vaak het geval is bij investeringen die niet zijn gerealiseerd, worden verwezen naar Q1 2019. Het CDA zal deze benadering anders wegen en vindt dat hierover een andere aanpak moet worden afgesproken. Het CDA is het ermee eens dat er structureel meer geld nodig is voor de formatie maar vindt tevens dat dit gevolgen moet hebben voor de inhuur. Het voorstel om personeelslasten niet meer te activeren, steunt het CDA, maar het kan nog wel wat meer. De fractie zal de ontwikkelingen nauwlettend volgen. Tot slot: alles overziend heeft de fractie er vrede mee dat men heeft moeten slikken, temeer daar het inleveren door meerdere partijen ook een band schept. De heer <u>Van Geest</u> zegt dat de AWP positief wil starten: de fractie concludeert uit de Bestuursrapportage dat Rijnland financieel goed ‘in control’ is, waarvoor zowel de directie, de medewerkers als het college een compliment verdienen. Hoewel het vierde jaar van een bestuursperiode veelal ‘oogsttijd’ wordt genoemd, dreigt het college juist nu op de rem te gaan staan teneinde overschrijdingen te voorkomen. Begrijpelijk, maar zodoende kan de auto van Rijnland midden op het kruispunt tot stilstand komen. Achteraf bezien blijkt op basis van de begrotingen, dat er te veel geld is gevraagd aan de VV. De AWP vermoedt dat er sprake is van een systematische onderbesteding (de mensen passen onvoldoende bij de doelstellingen, met een hogere werkdruk en ziekteverzuim tot gevolg). Vraag aan het college: als men scherp aan de wind wil zeilen, mag het dan, bij de laatste begroting voor 2019, een schepje minder? De AWP wil het accent leggen op de kerntaken van Rijnland en minder geld steken in experimenten op bijvoorbeeld energiegebied. De fractie steunt de keuze van het college om overschotten in te zetten voor schuldenverlichting en wil zelf wat verder gaan. De afspraak van maximaal 300% lenen, kan wat de AWP betreft, in de komende periode 2019-2023 naar 270%. De verhouding tussen eigen middelen en geleend geld moet gezonder. Graag een reactie van het college en ook graag van de A&B-fractie, die geen aanpassing van de begroting wenst, terwijl de onderbesteding evident is. Rijnland komt uit een jarenlange periode van een hoog investeringsniveau. De overname van Haarlemmermeer wordt daarbij stevast als oorzaak aangewezen. Echter: zo’n hoog bestedingsniveau wordt in de organisatie ook een zaak van gewinning. Beperking van budgetten vraagt een andere mindset van college, directie en leidinggevenden. Is het college bereid aan deze verandering nu actief sturing te gaan geven? De AWP waardeert de interne discussies over kwaliteit en kerntaken, maar vindt dat het financiële aspect daarbij is onderbelicht. De fractie veronderstelt dat ook de inwoners van mening zijn dat dit aspect moet worden meegenomen. Graag een reactie van het college over de keuzes. De AWP heeft de indruk dat de categorie ‘Ongebouwd’, en dan met name de boeren en de grotere landeigenaren, te weinig bijdragen aan de kosten die Rijnland ook voor deze groepen maakt. De AWP pleit voor een verhoogde bijdrage, een vrij stevige stelling die de fractie graag goed wil onderbouwen. Is het mogelijk om per watergebiedsplan een opstelling van de cijfers op hoofdlijnen te maken, waardoor beter gefundeerd cijfermateriaal beschikbaar komt? Als de belasting per dijkkring duidelijker wordt, kan een eerlijker verdeling van de lasten tussen alle inwoners worden bepaald. De AWP maakt zich grote zorgen over de belangrijke kerntaak ‘voldoende water’, hetgeen in deze droge periode weer schrijnend zichtbaar wordt. Waar Rijnland bij de inlaat van Gouda enkele tientallen kuubs	

VERSLAG	ACTIE
per seconden aan zoet water naar binnen pompt, worden enkele tientallen kilometers verderop bij de haven van Rotterdam, duizenden kuubs zoet water per seconde weer de zee in gespoeld. In dit licht zijn de oproepen om minder te douchen en de tuin te laten verdorren, bizar. Het is lastig om één kritische schuldige aan te wijzen. Voormalig minister Schulz van Haegen en deltacommissaris Kuijken zijn in elk geval medeverantwoordelijk, net als de ondernemers die we wel de ‘havenbaronnen van Rotterdam’ noemen. De AWP pleit, samen met de andere AWP-fracties in dit gebied, voor de aanleg van grote zeesluizen om zoet water binnen te houden en de veiligheid van dit gebied ook in de toekomst te garanderen. Voor- en nadelen zouden eens objectief op een rijtje moeten worden gezet. De AWP vindt dat onder de kerntaken van Rijnland niet valt het zelf opwekken en exploiteren van energie. Natuurlijk staat de fractie wel achter de beoogde energieneutraliteitsdoelstelling, maar de AWP wil niet verder gaan dat dat. ‘Schoenmaker, blijf bij je leest’. De AWP verneemt graag het standpunt van het college en andere fracties. Bodemdaling is eveneens een hoofdthema. De Koersnotitie die daarover is verschenen, is tot dusverre alleen ter kennisneming verzonden, maar de AWP wil dat hieruit serieuze acties voortkomen. De organisatie kenmerkt zich door een groot aantal taken die op proces- en projectniveau zijn georganiseerd. Projecten zijn soms nodig, maar zeker bij meerjarige projecten, is dat riskant, wetende dat de veelal door externen opgebouwde kennis na afloop van het project wegvloeit. Niets is moeilijker dan het goed overdragen en op lange termijn borgen van kennis. De drie hoofdpuntenscenario’s waar het college uit heeft gekozen, leiden tot een poldermiddenscenario. Maar: we kunnen met ons budget niet alles blijven doen. Een deskundigheidsinvestering in de toekomst van Rijnland voor medewerkers lijkt de fractie onontbeerlijk, ook in verband met vertrek wegens pensionering op lange termijn. Graag een meer planmatige aanpak. De <u>voorzitter</u> merkt (terzijde) op dat er bij de AWP 25% ligt tussen prognose en realisatie bij de AWP. Mevrouw <u>Stoop</u> signaleert duidelijke keuzes in het MJP. Zoals een forse afbouw van een aantal geplande en voorziene investeringen en oplopende investeringen in de zuiveringsactiviteiten. Daarnaast kunnen er ook nog, tot haar vreugde, een aantal nieuwe wensen worden gerealiseerd op het gebied van innovatie, energiebesparing en energieopwekking. Voorts is zij blij met nieuwe zuiveringsactiviteiten, zoals het op twee locaties in Leiden zuiveren van medicijnresten. Vandaar dat zij het middenscenario steunt. Wel vraagt zij meer inhoudelijke aandacht voor een aantal problemen die niet per se tot meer kosten hoeven te leiden. Het KNMI gaf aan in het voorjaar vaker zomerse weersomstandigheden te verwachten en dat Nederland zich ontwikkelt in de richting van een continentaal klimaat. Omdat ook de Rijn in de toekomst geen gletsjerwater meer zal afvoeren, is het de vraag of de KWA afdoende is om in de nabije toekomst voldoende water te garanderen. Wat is de visie van het college? De bodemdalingsproblematiek dreigt te worden geframed als compactieproblematiek in Gouda en CO₂-problematiek in het landelijke gebied. Mevrouw Stoop vindt dat Rijnland goed op deze problematiek moet inspelen, temeer bij projecten als bodemdaling waarbij er gezamenlijke doelen moeten worden gesteld en er veel van de medewerkers wordt gevergd. De VV dient hiervoor zelf de kaders te stellen, maar die ruimte is tot dusverre niet geboden. De heer <u>Kerst</u> vindt de MJP goed leesbaar, waarvoor complimenten, en de fractie is in grote lijnen tevreden over de voortgang en de gepresenteerde planning. Hij vindt Rijnland een mooi bedrijf dat hij zelf tijdens zijn zittingsperiode van tien jaar heeft zien ontwikkelen. Een paar observaties: de ontwikkeling naar de omgeving toe, ‘van buiten naar binnen’, de focus op duurzaamheid en milieu, de invoering van assetmanagement, de waterketen als geheel en de grotere aandacht voor innovatie. Daarnaast heeft Rijnland een aantal specifiekere zaken aangepakt, zoals de projectbeheersing, de toepassing van risicomanagement, aandacht voor integriteit van bestuurders en organisatie en de verbeterde informatievoorziening richting VV. De CU-SGP complimenteert het college, de organisatie en de VV voor het stimuleren en aanpakken van al deze thema’s. De fractie voorziet dat Rijnland in de toekomst het reguliere werk (schoon water, droge voeten) moet blijven uitvoeren, maar daarbij steeds meer rekening moet houden met boven- c.q. buiten-Rijnlandse ontwikkelingen (zoals de klimaatverandering). Deze externe factoren zullen de bedrijfsvoering niet vereenvoudigen. Vandaar dat de fractie een tweetal aandachtspunten wil benadrukken: 1. Het vasthouden en verbeteren van de kosteneffectiviteit van de organisatie; 2. De verdere verbetering van de effectiviteit van het bestuur. Waar het punt 1 betreft, noemt de fractie het voorbeeld van het belang van synergiemogelijkheden met andere partijen die Rijnland verder kan uitbaten, benutten en stimuleren. Voorbeeld: het thema energie. Wat punt 2 betreft, wil de CU-SGP graag een voortgaande vernieuwing van de VV als proactief orgaan. De VV beschikt over instrumenten om haar kaderstellende controlerende taak te versterken en kan	

VERSLAG	ACTIE
zelfstandig en proactief de eigen werkwijze bepalen en zich laten ondersteunen om te komen tot oordeelsvorming en besluitvorming. De fractie denkt dat de werkgroep Vernieuwing zich hierop zou kunnen richten. Deelt het college beide aandachtspunten? De fractie gaat akkoord met de keuze van het college om meer aandacht te besteden aan de waterkwaliteit, de waterketen, het streven om energieneutraal te zijn in 2025 en de keuze om een goede balans te vinden tussen lastendruk, schuldenlast en de versterking van de personele formatie. 1. Klimaatverandering: hoe kan duidelijk worden gemaakt waar de grenzen liggen van de zorgplicht? Welke bestuurslaag voert de regierol? Wat verwacht Rijnland van de inwoners en wie communiceert met hen? 2. Bodemdaling: wie heeft de regie over kennisontwikkeling rond bodemdaling? Is er zicht op effectiviteit van de mogelijk verschillende handelingsperspectieven? 3. Energietransitie: welke rol wil Rijnland innemen? Ook met het oog op de kosten en de baten van innovatieve ontwikkelingen. Wil/kan Rijnland zich ontwikkelen tot energieleverancier? Het dubbelinterview met de titel 'Rijnland ziet volop kansen voor energie uit water' met de heren Haan en Langeslag noemt de heer Kerst bijzonder boeiend. De heer <u>Schols</u> zegt dat de VV bijeen is om de koers van Rijnland te bepalen c.q. goed te keuren. Rijnland ligt op koers om de afspraken en doelen van het vorige MJP te realiseren, maar drie van de vijf programma's vergen bijstelling en/of aandacht om de langetermijndoelen te behalen. Met name de grote in- en uitstroom van personeel is een factor van belang omdat hierdoor met name in de waterketen gestelde resultaten achterblijven, idem dito de voorbereidende werkzaamheden van de waterketen, schoon en gezond water en BOD. Er mag tevens niet worden vergeten dat de baggerwerkzaamheden hebben stilgelegen door het PFOS-dossier. De exploitatie laat desalniettemin een positief resultaat zien hetgeen tot tevredenheid stemt. Dit resultaat zal worden aangewend om de schuldenpositie van Rijnland te versterken zodat deze maximaal 300% wordt van de jaarlijkse belastinginkomsten in 2026. Overigens zal Rijnland de komende vier jaar uitkomen boven dat percentage teneinde de opgaven te kunnen waarborgen waarvoor het waterschap 'voor aan de lat staat'. De ontwikkeling van de lastendruk over de komende vier jaar is vastgesteld op 2% per jaar, hetgeen 50PLUS bestempelt als een zeer acceptabel niveau, temeer daar er voor de komende jaren circa 1% wordt geprognoseerd. Er wordt dus zeer scherp aan de wind gezeild, maar Rijnland is er nog niet, waarbij de heer Schols verwijst naar toekomstige opgaven: bodemdaling, energietransitie, extra trap waterzuivering, klimaatontwikkelingen, ICT en cybersecurity. 50PLUS is ervan overtuigd dat Rijnland, als robuust overheidsorgaan, deze opgaven succesvol zal kunnen tackelen en met vlag en wimpel zal slagen. Toch schuren nieuwe opgaven tegen de financiële kaders en de bestuurders dienen erop toe te zien dat deze wrijving binnen de perken blijft. Op basis van de competenties van het bestuurlijk en ambtelijke apparaat, heeft de heer Schols hierin het volste vertrouwen. Hij is ervan overtuigd dat deze worsteling Rijnland alleen maar sterker zal maken. Mogelijk kan Rijnland dan dienen als voorbeeld voor andere waterschappen die worstelen met vergelijkbare opgaven. Maar de fractie hecht daarnaast aan het adagium: 'lean and mean' (gevolgd door 'waterfighting machine'). 50PLUS kiest voor de gulden middenweg en kan zich vinden in het MJP. Gezien de flux van personeel moet er minder geleund worden op inhuur en dient er meer intern te worden opgeleid zodat de kennis en ervaring behouden blijven. De heer <u>Van der Meer</u> zegt dat tijdens de beschouwing over het MJP voorspellende uitspraken over toekomstige gebeurtenissen centraal staan. Feit: de bestuursperiode loopt in 2019 af en dat moment nadert met rasse schreden. De laatste beschouwingen van deze periode zijn aangebroken. Feit: in de afgelopen periode is Rijnland alweer geconfronteerd met een lange periode van intense droogte. Dit maakt duidelijk dat Rijnland voor grote opgaven staat om het beheergebied klimaatbestending te maken en te houden. De A&B-fractie vindt dit een belangrijke en leidende ambitie. Een groot deel van de kerntaken van Rijnland ligt begrepen in het zorgen voor die klimaatbestendigheid, het borgen van waterveiligheid, zorg voor voldoende en schoon water. Dit alles gericht op het maken en behouden van klimaatbestendigheid van het werkgebied. Feit: de maatschappij wordt voortdurend geconfronteerd met nieuwe uitdagingen bij het zuiveringsbeheer (medicijnresten, het efficiënter gebruik van de middelen, het energie-neutraler maken van de processen). Zuiveringsbeheer is onderhevig aan constante innovatie. Al deze ontwikkelingen zijn voorzien bij het opstellen van het coalitieakkoord 2015-2019 onder de naam: 'Samen werken aan water'. Om de toekomst zeker te stellen zal Rijnland volgens de A&B-fractie moeten blijven inzetten op het werken aan de kerntaken: droge voeten en schoon water. Het is (met het oog op de verkiezingen) aanlokkelijk om de focus te verleggen naar al dan niet watergerelateerde andere zaken, maar het bereiken van een klimaatbestendig Rijnland, dat de toekomst met vertrouwen tegemoet kan zien, is volgens de fractie al een torenhoge ambitie. Als deze ambitie dan eens worden beschouwd	

VERSLAG	ACTIE
in de driehoek (ambities, schuldenlast, tariefstijgingen), is het onontkoombaar dat Rijnland moet inzetten op een gematigde ontwikkeling van de tarieven en een beperking van de lastendruk. Het handelen moet gericht zijn op houdbare financiën: dit is geen wens maar een feit. Feit: de personele kosten nemen een stevige plek in binnen de kosten van de organisatie. Beheersing daarvan draagt bij aan de duurzame bestaanszekerheid van een organisatie. Toch is menselijk kapitaal tegelijkertijd noodzakelijk om de ambities waar te maken. De juiste mensen op de juiste plek is daarvoor een voorwaarde, en niet altijd meer mensen op meer plekken. Vandaar dat de fractie D&H vraagt om de uitdaging op te pakken om blijvend te bewaken of de voorgestelde uitbreiding van de capaciteit met 9,85 fte echt noodzakelijk is of dat er andere innovatieve en creatieve manieren zijn om de uitdaging op te pakken. Het MJP bevat volgens de fractie een toekomstbestendige visie waarmee Rijnland de uitdagingen met vertrouwen tegemoet kan treden. Mevrouw <u>Boomsma</u> wil bij deze laatste behandeling van een MJP in deze bestuursperiode zowel terug- als vooruitkijken. De bestuursperiode startte met de effectmonitor 2014 van het WBP4 (vastgesteld in 2009). Hieruit bleek dat de programma's Waterveiligheid en Voldoende Water voor de tactische doelen op schema liepen. Voor de doelen van de programma's Schoon en Gezond Water en Waterketen zijn prestaties, effecten en haalbaarheid een aandachtspunt. Verschillende doelstellingen binnen deze programma's zijn niet haalbaar. In het voorwoord van de effectmonitor wordt klimaatverandering iets voor de komende vijftig tot honderd jaar genoemd. Rijnland tracht in plaats van reactief, proactief te besturen en handelen. Dit komt de PvdD bekend voor van de effectmonitor 2017. Nog steeds zijn de programma's Waterveiligheid en Voldoende Water groen, Schoon en Gezond Water en Waterketen rood. Nog steeds denkt Rijnland te kunnen temporiseren op klimaatadaptatie en energietransitie, omdat er blijkbaar nog steeds wordt gedacht dat dit pas gaat spelen over vijftig of honderd jaar. De droogte rammelt aan onze poort, maar Rijnland wil temporiseren en nog steeds werkt Rijnland grotendeels reactief/correctief in plaats van proactief/preventief. Wat is er nodig om containerschip Rijnland te keren? Het huidige coalitieakkoord probeert voorzichtig het begrip 'duurzaamheid' naar binnen te brengen door te stellen dat duurzaamheid centraal staat bij alles wat Rijnland doet. Duurzaamheid in de zin van een op lange termijn houdbaar watersysteem. Binnen de driehoek mens/people, ecologische randvoorwaarden/planet en economische prestaties/profit. De sideletter vermeldt nog dat we onder profit niet alleen kosten of baten voor Rijnland verstaan, maar ook de omgeving. Wat merken we hier na bijna vier bestuursjaren in het MJP 2019 van? De meest besproken driehoek na deze bestuursperiode, de heer Van der Meer noemde deze al, is niet de triple pay maar die van het duurzaam financieel beheer. People en planet zijn hierin samengevoegd tot het hoekpunt ambities, profit is uitgesplitst naar tarief en schuld. Waar zijn de maatschappelijke kosten en baten hierin gebleven? Een veel gehoorde uitdrukking de laatste tijd is: 'Het schuurt in de driehoek'. We moeten ambities temporiseren om aan de financiële kaders te voldoen. Wat gebeurt er in die andere driehoek? Is dat inmiddels een rechte lijn? Daarin is weinig manoeuvreerruimte. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft berekend dat Nederland door uitstoot van schadelijke stoffen jaarlijks 31 miljard euro milieuschade oploopt. Het is een schatting van door luchtvervuiling en klimaatverandering ontstane schade in 2015. Veel schade wordt veroorzaakt door broeikasgassen en verontreinigende stoffen in de lucht. Waterverontreiniging is weliswaar een kleiner probleem, toch dient Rijnland hierin verantwoordelijkheid te nemen door meer in te zetten op het halen van doelstellingen in de waterketen en Schoon Water. Rijnland stapt in het MJP te makkelijk over deze altijd achterblijvende programma's heen. Wat is de rol van Rijnland in deze maatschappelijke kosten/batenanalyse? De PvdD vindt het essentieel dat de ambtelijke organisatie zo snel mogelijk op orde wordt gebracht. Rijnland dient zich ook proactief op te stellen in de energietransitie en dient zich niet te verschuilen achter de certificaten van HVC. Rijnland moet zelf iets doen om uitstoot van broeikasgassen te voorkomen. Klimaatverandering beïnvloedt het werk van Rijnland dusdanig dat de PvdD niet snapt waarom het waterschap niet wat beter rekent met deze maatschappelijke kosten die via een omweg weer voor eigen rekening komen. Wellicht kan er dan met recht worden gezegd: 'Penny wise, pound foolish'. De heer <u>De Meijer</u> complimenteert het college met de heldere nota. De fractie heeft bij de beschouwing van het MJP zowel het coalitieakkoord als WBP5 betrokken en heeft met name op inhoudelijke argumenten afwegingen gemaakt. Er wordt een periode afgesloten waarin veranderingen in het waterbeheer (klimaatverandering, bodemdaling, zeespiegelstijging) al waren voorzien. Maar de echte veranderingen en de consequenties van die opgaven, moeten nog worden ingevuld. Het klimaat verandert bovendien veel sneller dan voorzien en de noodzaak om maatregelen te vertalen naar het MJP	

VERSLAG	ACTIE
is mede door afspraken in de Klimaatwet, urgent geworden. Energieneutraliteit in 2025 dient dan ook een inspanningsverplichting te worden waarbij innovatie en benutting van onder andere warmtetechnieken hoge prioriteit dienen te krijgen. Het tijdig uitvoeren van WBP5, ‘Kijk op waterkwaliteit’ en het reguliere werk mag geen achterstand opleveren door temporisering of langer dan noodzakelijk het onderhoud correctief uitvoeren. Met meedoen aan innovatieve ontwikkelingen op het gebied van zuiveringsbeheer, dient Rijnland te ondersteunen en uit te voeren (met name op het gebied van de verwijdering van medicijnresten, bestrijdingsmiddelen en microplastics). Bodemdaling staat als belangrijk item in het coalitieakkoord en Gouda wordt een pilotproject, maar er ligt verder eigenlijk alleen maar een Koersnotitie zonder dat daarin duidelijk wordt welke koers Rijnland wil volgen. Koppeling met CO₂-uitstoot en de Klimaatwet liggen voor de hand. Veranderingen in de landbouw, ontwikkelingen in onder andere het gemeenschappelijk landbouwbeleid zullen de komende jaren leiden tot een transitie in de landbouw, mede als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen, klimaatveranderingen etc. De KWA+, de voortgang van de vervangende aanvoer van zoetwater via de KWA+, zou extra aandacht moeten krijgen om de snelheid er vooral in te houden. Als het huidige weer nog een paar weken aanhoudt, zal dit water alweer nodig zijn. Personeel: de fractie heeft de indruk dat de rek uit de organisatie is en dat daardoor onvoldoende kan worden ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen met een risico op ziekteverzuim en verloop. Men kan niet om het thema financiën heen gezien de vragen die op Rijnland afkomen. In het MJP wordt gekozen voor scenario 2 met als argument dat daarbij de beheersing van de schuldenlast (met uitstel tot 2027) en een lastendrukstijging van 2% binnen het coalitieakkoord blijven. Dat klopt. De fractie conformeert zich aan de uitgangspunten van het coalitieakkoord maar weet en leest daar een andere uitleg in. Het gaat daarbij om duurzaam beleid, waaronder wordt verstaan houdbare en betaalbare tarieven voor lange termijn. Er wordt gestreefd naar een tariefontwikkeling op basis van inflatie, uitgelegd 5-5-2-2. Het college is bij de meerjarenraming uitgegaan van een gemiddelde tariefstijging van minder dan 0,75% terwijl de raming van de inflatie voor 2019 meer dan 1,5 % bedraagt. Uitgaand van het coalitieakkoord is er dus extra ruimte van ongeveer 0,75%. Door die te benutten zal ook de schuldenlast niet in 2027 maar eerder bereikt worden. Is het college het met Water Natuurlijk eens dat, nu er extra ruimte binnen de begroting is gevonden, niet alleen de krapte binnen de organisatie sneller kan worden opgelost, maar daardoor ook nieuwe ontwikkelingen tijdig kunnen worden opgepakt, geen verdere achterstanden ontstaan door temporisering of langer noodzakelijk maken van onderhoud door correctief uit te voeren. Mevrouw <u>Fierens</u> dankt D&H, de collega's van de VV en de ambtelijke organisatie voor vierjarige prachtige samenwerking en werk, hetgeen nu samenkomt in dit MJP. De VV kan niet achteroverleunen. De financiële toekomst is wel vastgelegd voor de komende jaren, de inhoudelijke nog niet. Cruciaal is of Rijnland klaar is voor de toekomst met alle nieuwe opgaven, zoals de Klimaatwet, de klimaattrajecten zoals geschetst door het KNMI, de nieuwe Omgevingswet, grote bouwopgaven, van gas en riool af, etc. Is Rijnland hiervoor klaar met dit MJP? Financieel wel voor dit moment, maar niet voor de langere toekomst. De PvdA wil de schulden noch achterstanden doorschuiven naar de toekomst, vandaar dat Rijnland hierover plannen van aanpak dient op te stellen. In de commissie is al toegezegd dat hierop zou worden teruggekomen, maar de PvdA wil van D&H horen hoe men versneld van correctief naar preventief onderhoud kan gaan. Klimaatmaatregelen kunnen niet naar de toekomst worden doorgeschoven: er is te veel (water)overlast, met name in de versteende wijken van de grote stad en de meest recente cijfers zijn zorgwekkend. De fractie roept de VV op om de toekomstscenario's op te pakken en daarmee concreet aan de slag gaan. Niet alleen, want deze scenario's liggen ook bij de Unie en Europa. De hoosbuien wachten niet op een nieuw MJP of een nieuwe wet. Hoe wordt dit alles betaald? Er is nu overeenstemming, maar voor de toekomst zijn er interessante ontwikkelingen. 1. Wat kan Rijnland zelf doen? Rijnland kan inzetten op meer efficiency, maar de PvdA wil ook het taboe van de tarieven benoemen. Het klimaat is een belang van iedere inwoner, elk bedrijf en derhalve kunnen de tarieven misschien niet ongewijzigd blijven. 2. De nieuwe belastingvoorstellen bepalen uiteindelijk of de waterschappen hun taken kunnen blijven uitvoeren. De geamendeerde voorstellen worden binnenkort besproken. Maar is Rijnland daarvoor klaar? 3. De minister heeft voorgesteld om het Delta-akkoord open te breken ten behoeve van de bestrijding van de wateroverlast. Kortom: Rijnland zou deze drie punten kunnen onderzoeken. Tot slot toont mevrouw Fierens een klimaatadaptatiespel dat het waterbewustzijn vergroot. De <u>voorzitter</u> maant mevrouw Fierens op dit moment om nu toch echt af te ronden. Mevrouw <u>Fierens</u> verwijst naar een mooi programma van Delfland voor de bovenbouw van het lager	

VERSLAG	ACTIE
onderwijs en de PvdA stelt voor dit te adopteren. Tot slot wijst mevrouw Fierens erop dat zij bij de behandeling van de vorige MJP een motie over de Keukenhof heeft ingediend. Op basis van een toezegging heeft zij die daarop ingetrokken maar nu die toezegging niet is nagekomen, dient zij de motie opnieuw in. Deze kon in 2017 rekenen op een grote meerderheid. <i>Reactie van het college</i> Hoogheemraad <u>Pluckel</u> dankt de fracties voor de brede steun voor de voorstellen hoewel men ook vrij algemeen erkent dat er vele uitdagingen voor Rijnland zijn met de nodige consequenties. Het is te doen gebruikelijk om gedurende de jaarcyclus te actualiseren en nieuwe ontwikkelingen op te pakken. De laatste stand van zaken zal met zekerheid volgend jaar anders blijken te zijn. Dit staat evenwel los van de duidelijke trend. De wijze waarop deze in beleid zal worden gegoten, is nog niet uitgekristalliseerd maar Rijnland zal proactieve besluiten nemen. De heer Pluckel maakt uit de reacties op dat de VV zich kan vinden in de huidige kaders, maar dat men tevens aandacht vraagt voor de gevolgen van de ontwikkelingen voor de driehoek en de tarieven. Het is denkbaar dat het tarief in de toekomst zal stijgen naar bijvoorbeeld 3% als aangetoond kan worden dat die ene procent op een bepaalde wijze wordt besteed met het nodige rendement. Het college wil evenwel een degelijk MJP nalaten voor het nieuwe college waarin ruimte wordt geboden voor eigen prioriteiten. Rijnland heeft de basis van de financiën goed op orde, maar de VV zal ultimo 2018 een nota ontvangen over de lange termijn (inclusief de financiële aspecten). De overige kanttekeningen van de VV zullen worden meegenomen in de begroting 2019. In BOD is een memorandum toegezegd over het ideale complex: de balans die in 2027 bereikt dient te worden op basis van huidige inzichten. Dit memo, waarin wordt aangegeven in hoeverre Rijnland realistisch bezig is en/of bijstelling wenselijk is naar het oordeel van de VV, zal in september gereed zijn. De commissie aanpassing belastingstelsel: eind augustus wordt hierover een bijeenkomst belegd. Het nieuwe stelsel biedt mogelijkheden om het uitgangspunt 'de vervuiler betaalt' te gaan hanteren. Tevens zal er gewerkt worden op basis van een gebiedsmodel, hetgeen kan leiden tot verschuivingen ten opzichte van het huidige systeem. De Unie van Waterschappen zal het Kabinet begin oktober laten weten of de plannen gesteund worden. Het streven is erop gericht om als waterschappen met één standpunt naar buiten te treden. Hoogheemraad <u>Langeslag</u> zegt dat hij ook de vragen over de KWA en de aanvoer van zoet water zal beantwoorden, met het oog op de tijdens de interim-periode gemaakte afspraken met collega Von Faber. Verdeling tarieven over diverse categorieën: dit onderwerp zal aan de orde komen bij de bespreking van de aanpassing van het belastingstelsel. De heer Langeslag is het eens met de heer Van Geest dat het goed is om te weten waar de kosten van de diverse activiteiten liggen. Deze discussie kan echter niet worden losgekoppeld van de onderlinge samenhang van het stedelijk en landelijk gebied in de watersystemen. Toen de PFOS-problematiek zich aandiende, heeft Rijnland onmiddellijk de baggeractiviteiten verlegd, waardoor er geen extra achterstand in het programma is opgelopen. Klimaat- en klimaatverandering: het KNMI gaf recent aan dat er nieuwe klimaatscenario's in 2021 zullen worden gepubliceerd. Rijnland dient deze meteen door te vertalen naar de activiteiten en opdrachten. Uit de Bestuursrapportage blijkt overigens al dat het waterschap steeds voldoende activiteiten ontwikkelt in dit kader en 'de boel aardig op orde heeft' (doorrekeningen boezemstudie en diverse polders). Bodemdaling: CO₂-emissie wordt steeds meer de sturende factor in de aanpak van veenoxidatie en de bodemdalingsproblematiek. Rijnland stuurt optimaal mee op de diverse dossiers. De klimaattafel Veenweide heeft deze week een rapportage opgeleverd aan de overkoepelend voorzitter van de klimaattafel grondgebruik en landbouw, de heer P. van Geel. De portefeuillehouder zal nagaan of de informatie beschikbaar kan worden gesteld aan de VV. Toezegging. Rijnland stuurt ook actief mee in het kennisprogramma Bodemdaling en zoekt, samen met andere partijen, actief naar de benodigde fondsen. Er zal met de VV nog nader worden gesproken over de feitelijke inhoud, de hoofdlijnen en bestuurlijke keuzes. Samenwerking: het college is het met vele sprekers eens, dat samenwerking het adagium dient te zijn (en ook al is) in vele dossiers. Dat standpunt wordt gedeeld door de overige waterschappen, Rijkswaterstaat en gemeenten. Dit om dubbele kosten te voorkomen en gebruik te maken van de aanwezige expertise en ervaringen van elkaars medewerkers. Het project 'Gouda stevige stad' wordt door anderen nauwlettend gevolgd en Rijnland volgt op zijn beurt weer projecten van anderen voor het landelijke gebied. Het waterschap kan bogen op deskundig personeel, maar het is onvermijdelijk dat er prioriteiten moeten worden gesteld en Rijnland wil nadrukkelijk eigen keuzes maken. Voldoende water: de capaciteit van de inlaat Gouda staat op 35 kuub per seconde (de maximale inlaatmogelijkheid). De huidige KWA levert 7 kuub per seconde, maar wordt via het Deltaprogramma	

VERSLAG	ACTIE
straks opgeschaald naar 15 kuub per seconde. Indien Gouda stilvalt, is zelfs deze KWA+ (de klimaatbestendige wateraanvoer) met 15 kuub per seconde niet afdoende. Er wordt met de andere waterschappen onderzocht hoe in de toekomst, gezien de verwachte langere drogere periodes, toch voldoende zoet water te kunnen binnenhalen. Momenteel zijn er nog geen oplossingen voorhanden. Voor de komende tijd verwacht Rijnland dat de KWA+ afdoende zal zijn, maar voor de verdere toekomst zijn ingrijpendere maatregelen noodzakelijk. Hoogheemraad <u>Kastelein</u> zegt dat uit de Effectmonitor blijkt dat het programma Veiligheid op groen staat en dat Rijnland goed op schema ligt. Het waterschap won een publieksprijs voor innovatie voor de verbetering van de IJsseldijk-Gouda. Rijnland is dus nadrukkelijk op dit terrein bezig met innovatie en dit project heeft het waterbewustzijn van de bewoners van Gouda duidelijk vergroot. Bestuurlijke vernieuwing: er is een bestuurlijke agenda gekomen zodat de VV proactief kan zien wat er (meerjarig) in het verschiet ligt. Over de ondersteuning van de VV is een notitie besproken met de fractievoorzitters. Ook hierin staan proactieve instrumenten centraal. Het is aan de VV hoe zij verder met het thema wenst om te gaan. Onderbesteding: meer dan 90% van de investeringen wordt daadwerkelijk gerealiseerd. Een goed resultaat voor een overheidsorganisatie, zodat er geen sprake is van onderbesteding. Zie ook pagina 21 van het MJP, waar staat dat de komende jaren nog 26,2 miljoen euro zal worden geïnvesteerd. Personeel: er is door fracties gepleit om meer planmatig te kijken naar het personeel. Dat doet het college ook. In 2017 is gekeken naar het wenselijke aantal personeelsleden en in 2018 wordt nadrukkelijk gekeken naar de kwalitatieve aspecten. In het MJP is 2 miljoen beschikbaar voor een reserve frictiekosten personeel. Er wordt nagegaan of er meer mensen intern moeten worden opgeleid. Tevens wordt bekeken of personeelsleden nog op de juiste plek zijn aangesteld met het oog op de toekomst. De uitdagingen die op Rijnland afkomen, worden nadrukkelijk planmatig bestudeerd. Portefeuillehouder <u>Von Faber</u> haakt als eerste in op een kanttekening van de heer Kerst over de grenzen aan de zorgplicht voor Rijnland. Naar aanleiding van de diverse bijdragen stelt de heer Von Faber dat men zorg op diverse manieren kan 'invliegen': op 'care' en op 'cure' en aansluitend kan indelen in primaire, secundaire en tertiaire zorgplicht. Op basis van deze ankerpunten wil de hoogheemraad reageren op de kanttekeningen van de fracties. Hij stelt dat Rijnland de primaire zorgtaak ('cure') goed op orde heeft, dan wel nagenoeg: dijken, zuivering. Het college erkent dat er nog veel te doen is om de zorg die Rijnland indirect moet leveren ('care') op orde te krijgen: KRW, energieopgave, en dergelijke. Maar de primaire taak waar het 'care' betreft, heeft het waterschap goed op orde (de toegankelijkheid met betrekking tot de kerntaken). Hij constateert dat de zorgen van de VV met name liggen bij de secundaire, veranderende zorgplicht. Secundair betekent in deze context: iets vroegtijdig ontdekken, onderkennen en proberen daar slimme oplossingen voor te vinden. Naar zijn inzicht pakt Rijnland de volgende thema's ook als zodanig op: de verwachte ontwikkeling richting continentaal klimaat, de innovatie, wateroverlast, de bemensing enzovoorts. Op dit moment verzoekt de <u>voorzitter</u> de heer Von Faber geen algemene beschouwingen te houden gezien zijn positie als portefeuillehouder en DB-lid en roept hem op zich te beperken tot zijn portefeuille. Hoogheemraad <u>Von Faber</u> erkent, met een kwinkslag, dat hij inderdaad nog even moet wennen aan zijn nieuwe positie en vervolgt zijn betoog. De afgelopen periode heeft de VV intensief gediscussieerd over de vraag of Rijnland al dan niet zelf energie zou moeten opwekken. Besloten is dat het waterschap vooral gaat inzetten op nieuwe technieken (zon en wind). Er wordt overigens ook het nodige van het waterschap gevraagd: het gaat immers over uitermate veel energie. De portefeuillehouder vindt het zinvol te onderzoeken of Rijnland energie dient op te wekken voor eigen gebruik. Het kan zijn dat op termijn de energie goedkoper is en er vooral betaald moet worden voor het vervoer daarvan. De VV heeft duidelijk aangegeven de waterkwaliteit uitermate belangrijk te vinden: de portefeuillehouder deelt de uitgesproken zorgen en benadrukt dat het waterschap de waterkwaliteit als topprioriteit zal blijven oppakken. Hoogheemraad <u>Haan</u> erkent dat de resultaten van het doel van het programma Waterketen achterblijven (het maken van schoon water uit afvalwater). Er is een forse programmatische aanpak op ingezet. Het is niet zo dat de voorbereidingen achterblijven: deze worden stelselmatig (via een langetermijn assetplanning en zuiveringskringen) opgepakt. In het najaar zullen aan de VV weer een aantal voorbereidingskredieten worden voorgelegd die precies passen binnen de door de VV meegegeven kaders. Extra zuiveringsstap (medicijnresten, microplastics): Rijnland bereidt de full-scale pilot en een tweede pilot voor. De daadwerkelijke effecten zullen in kaart worden gebracht, zodat met de VV kan	

VERSLAG	ACTIE
worden bepaald of een verdere uitbreiding moet worden gerealiseerd dan wel de proeven eerst diepgravender moeten worden uitgevoerd. Correctief/preventief onderhoud en stand van zaken assets: in het najaar staat een extern onderzoek op de rol. Portefeuillehouder Langeslag en de heer Haan zelf werden geïnterviewd in het Financieel Dagblad ('Rijnland ziet volop kansen voor energie uit water') en de heer Haan bevestigt dat Rijnland daarvoor inderdaad gigantische kansen ziet. Hoogheemraad Haan wijst de VV erop dat zij het college ook een heldere koers heeft meegegeven: benut de mogelijkheden om als Rijnland zelf energieneutraliteit te bereiken. Het Rijk legt binnenkort 30 regio's gewoon opdrachten op waaraan voldaan dient te worden en Rijnland ziet kansen om een aanbod te formuleren voor de regio. Het waterschap heeft besloten om in 2050 energieneutraal te willen zijn. De heer Nijpels bevestigde overigens dat de waterschappen hun beleid hierop al aan het inrichten zijn. Wat de heer Haan betreft dient er te worden ingezet op zonne- en windenergie, hetgeen dus ook al gebeurt. Tevens denkt hij aan thermische energie, oppervlakte- en afvalwater. De VV heeft het college ook opgedragen in te zetten op innovatieve technieken. De eerste tranche is inmiddels door de VV goedgekeurd. Het is nadrukkelijk aan de VV zelf om te bepalen of Rijnland energieleverancier moet worden voor de regio (groen gas, elektriciteit). Het college houdt zich aan de afgesproken koers. Alle mogelijke extra opties worden met de VV besproken in de tweede tranche. De <u>voorzitter</u> linkt de inbreng van de heer Kerst waar het de grenzen van de zorgplicht betreft en de taken van de burgers, aan de communicatieve taak van Rijnland dat niet alleen instellingen en bedrijven bij het beleid betreft, maar bovenal ook inwoners. Het waterschap zoekt regelmatig actief de publiciteit: soms ambtelijk, soms via bestuurders. De verkiezingen zullen door zowel de Unie van Waterschappen als Rijnland worden aangegrepen om de verantwoordelijkheden/werkzaamheden en de grenzen daarvan onder de aandacht te brengen. Mede naar aanleiding van een vraag van mevrouw De Vries start Rijnland binnenkort met een pilot met de inzet van vrijwilligers. Het is immers zo dat meer monden meer verhalen kunnen vertellen, waardoor er dus ook meer mensen kunnen worden bereikt. De dijkgraaf vindt het essentieel dat Rijnland zijn boodschap in een vroegtijdig stadium uitdraagt en dus niet alleen bij een calamiteit. Zodoende kan mensen duidelijk worden gemaakt waarvoor zij ook zelf verantwoordelijkheid kunnen en dienen te nemen. Ook boodschappen die wat verder af staan van de primaire wateropgave, kunnen het denkpatroon van bewoners beïnvloeden. Kortom: waar het de grenzen van Rijnland betreft zijn die qua taken beperkt, maar communicatief geenszins. <i>Tweede termijn</i> De <u>voorzitter</u> roept de fracties op hun bijdragen in deze termijn te beperken tot reacties op elkaar, mogelijk niet-beantwoorde dringende vragen en het indienen van dan wel het reageren op moties. Hij zou graag zien dat de tweede termijn wordt benut voor een onderlinge dialoog. Hij zag dat de door de PvdA ingediende motie eindigt met een dictum waarin het college iets wordt opgedragen. Maar de dijkgraaf stelt dat het verschil tussen een amendement en een motie is, dat een amendement een besluit bevat en dat men via een motie het college 'iets verzoekt', hetgeen naar zijn oordeel ook vriendelijker overkomt zonder dat de motie aan kracht inboet. Een vriendelijk verzoek van de VV legt hij uit als een sterke wens. Hij oppert dan ook om het amendement in een dergelijke vorm te gieten. Mevrouw <u>De Vries</u> vraagt of zij nu een aanvulling kan indienen op de motie. De <u>voorzitter</u> antwoordt dat daarvoor de spreektijd tijdens de CDA-termijn kan worden benut. De heer <u>Hermans</u> benadrukt dat voor de VVD de primaire taak van Rijnland 'droge voeten en schoon water is'. Naar zijn indruk hebben alle fracties geworsteld met het voorliggende MJP en zouden de fracties individueel mogelijk andere keuzes hebben gemaakt. Na het nodige polderen is tot de voorliggende keuzes gekomen die door de VVD worden gesteund. In de beantwoording van een vraag van de heer Van Geest verwees de heer Kastelein naar pagina 21. Doelde de portefeuillehouder op het tabelletje met 'mee- en tegenvallers', waaruit blijkt dat de tegenvallers vaststaan maar de meevallers nog niet helemaal? Op basis daarvan steunt de VVD de heer Van Geest in zijn opmerking dat een en ander nog niet geheel duidelijk is. Of doelde de heer Kastelein op het daaronder staande tabelletje, over de relatie tussen uitgaven, schuldenpositie en de tarieven? Immers: hierop concentreerde de discussie zich. Tarieven: de VV heeft ferme ambitieuze plannen uitgesproken waar het de klimaatverandering en de klimaatadaptatie betreft. De VVD waarschuwt: 'Rijnland is niet het duizenddingendoekje voor het klimaat'. De fractie is zich terdege bewust van de rol voor het waterschap en ziet ook de risico's. Als Rijnland niet duidelijk kan maken aan de buitenwereld dat het waterschap zich nadrukkelijk bezighoudt met zijn rol in dit kader, wordt het ook uitermate moeizaam om te motiveren dat de tarieven vanwege	

VERSLAG	ACTIE
het klimaat moeten stijgen. Hoogheemraad <u>Kastelein</u> zegt dat het op pagina 21 niet zozeer gaat over tegenvallers (26,2 miljoen euro), maar over concrete voorstellen om de komende jaren te intensiveren op bepaalde thema's: er wordt hier gesproken over een nieuwe ambitie, versterking, kosten van pilots. De heer <u>Hermans</u> zegt dat zowel hijzelf als de AWP vroegen of Rijnland in control is. De heer Pluckel antwoordde bevestigend en de heer Kastelein gaf aan dat 90% van de middelen wordt besteed en dat Rijnland voor 10% niet 'in control' is. Het bovenste deel van het staatje op pagina 21 gaat over de kostenverhogingen, het onderste stukje over onze nieuwe ambities. Het tweede deel is het zekere stuk. De meevallers zijn autonoom en soms beleidsmatig (het onzekere stukje). Het derde stukje, de tabel, betreft meevallers, tegenvallers en staat de hoogte van de schuldpositie van Rijnland in 2021. De heer Hermans vindt het belangrijk dat Rijnland in control komt van de schuldpositie: 'Als dat inhoudt dat de kosten omlaag moeten, dan is dan zo. Als dat inhoudt dat we meer geld moeten gaan ophalen, dan is dat ook zo'. Laat zien dat Rijnland in control is en daarna kan er verder worden gesproken over de hoogte van de tarieven. De heer Hermans merkt op dat de VV zich tijdens haar laatste zittingsjaar voor het laatst buigt over een MJP. Een mooie aanleiding om de aanwezigen te danken voor de plezierige samenwerking de afgelopen jaren. <i>Terzijde</i> Op voorstel van de heer <u>Van Geest</u> wordt besloten dat de VV-leden en het college hun bijdragen aan de discussie vanaf dit moment kunnen leveren vanaf hun eigen plek. De heer <u>Démoed</u> zegt dat fracties weliswaar allemaal tot op zekere hoogte hebben moeten slikken, maar dat er nog zoveel moois resteert om te doen. Het is hem opgevallen dat veel fracties toch weer de neiging hebben om te gaan stapelen (gezien de uitgesproken wensen). Het CDA vindt het verstandig om te doen wat is afgesproken: 'We zijn geen Sinterklaas en het is nog lang geen 5 december'. Er ligt een stevig programma en er is veel te doen: nieuwe ambities kunnen slechts afleiden van datgene wat het waterschap zijns inziens moet doen. Dus focus op de gemaakte afspraken en laat je niet verleiden in te springen op tussentijdse actualiteiten. Onderbesteding: het CDA wil dat Rijnland de begroting volgt op personeelsgebied en financieel gebied. De heer Démoed wil voorkomen dat de VV weer steeds met allerlei feiten wordt geconfronteerd. Wat is een goed moment om nog te kunnen schakelen? Het CDA wil op een eerder moment kunnen meepraten, voordat 'de verhalen zijn geschreven'. Het CDA vraagt het college nadrukkelijk om een toezegging en de heer Démoed verzoekt de voorzitter om zijn fractiegenoot, mevrouw De Vries, de kans te geven iets te zeggen over de motie. De <u>voorzitter</u> kan hiermee, bij wijze van uitzondering, instemmen en geeft haar het woord. Mevrouw <u>De Vries</u> stelt voor om de door mevrouw Fierens ingediende 'Keukenhofmotie' in een breder perspectief te zien, waardoor benadrukt wordt dat Rijnland 'het niet alleen kan noch wil': het betrekken van burgers vindt het CDA zeer belangrijk. Vandaar dat zij de motie breder wil uitrollen, zodat er nog meer bewoners en gemeenten bij het thema worden betrokken en de vrijblijvendheid van het groen maken van tuinen minder vrijblijvend wordt en meer wordt gestimuleerd. De <u>voorzitter</u> wijst erop dat mevrouw De Vries een aanvulling van de motie wenst maar dat een tekstvoorstel ontbreekt. Mevrouw <u>De Vries</u> vindt het afdoende als de locatie kan worden uitgebreid naar andere locaties en gemeenten. De heer <u>Van Geest</u> zegt dat nu de eerste aanzet wordt gegeven voor datgene wat in het vierde kwartaal zal geschieden. Hij roept het college op om alle bijdragen van de fracties nog eens kritisch tegen het licht te houden en te bekijken wat daarvan voor dat vierde kwartaal kan worden geagendeerd om te voorkomen dat het bij goede bedoelingen blijft. Kortom: verzilver 'de T van SMART'. Om alle misverstanden te voorkomen: de AWP steunt onomwonden het streven om Rijnland energieneutraal te maken, maar de fractie is tegen een verdergaande stap en vindt dat het waterschap niet als energieleverancier moet gaan optreden. De fractie vindt tevens dat Rijnland op dit vlak ook geen expertise moet gaan opbouwen: dat is aan de huidige energieleveranciers. De AWP maakt zich zorgen over de hoeveelheid zoet water die beschikbaar blijft. De VV gaat uiteraard niet over een eventuele zeeluis bij Rotterdam en de fractie kent de nadelen daarvan ook wel, maar zou wel graag zien dat het college het uitgangspunt dat een dergelijke zeeluis een goede bijdrage zou kunnen leveren aan de hoeveelheid zoet water in ons gebied, onderschrijft. De AWP pleit voor overleg met de deltacommissaris en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Bodemdaling: de fractie vraagt het college na te gaan welke mogelijkheden er zijn voor een actieplan. Iedereen weet dat er iets	

VERSLAG	ACTIE
moet gebeuren, maar tempo is geboden. Het is een serieus voorstel om na te gaan of het schuldenplafond van 300% in de volgende collegeperiode kan worden teruggebracht naar 270%. Dat is in strijd met het antwoord van de heer Pluckel, die stelde dat de tarieven misschien zouden moeten stijgen. De AWP is daar faliekant tegen. Maar hoe serieus acht de portefeuillehouder de kans dat de schuldentermijn van Rijnland op termijn kan worden afgebouwd? In het geval de rente stijgt, is het waterschap 'de klos'. Mevrouw <u>Stoop</u> vindt het niet eenvoudig om in de tweede termijn de discussie aan te gaan omdat het college in de beantwoording eigenlijk steeds aangaf: 'We kennen het probleem en we werken er al aan', waarmee men mogelijke lastige kanttekeningen in de tweede termijn voor wilde zijn. Als voorbeeld noemt mevrouw Stoop het punt van de PvdD over de maatschappelijke kosten en baten, en de vraag van de AWP over de schuldenlasten. Echte antwoorden bleven uit. Mevrouw Stoop steunt de heer Van Geest inzake zijn opmerking over de 'T van SMART': welke elementen krijgen het komende jaar nog extra veel nadruk en worden vertaald in goed beleid? Klimaatbestendigheid en droogte ziet zij als prioriteiten. Zij veronderstelt dat Rijnland hiervoor mogelijk wel op polderniveau gereed is, maar niet op systeemniveau. Ook bodemdaling ziet zij als een prioriteit. Zij wil aan het einde van het debat weten welke thema's het komende jaar een prominente plek krijgen op de agenda. Zij vindt overigens dat Rijnland wel degelijk als energieleverancier kan optreden. Immers, veel van de aanwezigen zijn zelf al energieleverancier, dus waarom kan het waterschap dat dan niet ook worden? De heer <u>Kerst</u> vindt de gedachtewisseling in deze vorm zinvoller dan voorheen omdat er meer ruimte is voor interactie. Hij is blij met de feedback. De bedrijfsvoering wordt aanzienlijk complexer en daarop dient de VV zich voor te bereiden. De fractie hecht aan een kosteneffectieve organisatie, vandaar dat synergie meer aandacht behoeft. De heer Langeslag gaf aan dat er wordt gelet op dubbelingen maar de heer Kerst wil weten of hierop wordt toegezien. En door wie dan? De heer Kastelein gaf aan dat het bestuur proactief kan kijken naar de bestuursagenda. Dat vindt de heer Kerst ontoereikend: het bestuur herbergt veel meer potentieel en de wet biedt het bestuur ook veel meer bevoegdheden. Hij meent dat het bestuur zijn mogelijkheden onvoldoende benut, vandaar dat hij hierover in de werkgroep Vernieuwing nog eens wil spreken. Het doet de heer Kerst goed dat zijn referentie naar zorgplicht hoogheemraad Von Faber aansprak. Het is de heer Kerst evenwel niet duidelijk welke bestuurslaag de regie voert op de thema's klimaatverandering, bodemdaling en energietransitie. Rijnland dient proactief te reageren op thema's zoals de klimaatverandering, die zich sneller aandient dan voorheen aangenomen. Hij hoop dat de heer Pluckel in de toegezegde langetermijnnota hierover duidelijkheid kan verschaffen. De heer <u>Schols</u> zegt dat het voor 50PLUS een of/of-verhaal is en niet een en/of-verhaal. Er komt het nodige op Rijnland af: bodemdaling, energietransitie en de flux binnen de personeelsbezetting en er zullen dus keuzes moeten worden gemaakt. Wat de fractie betreft speelt het MJP daarop goed in. Voor 50PLUS is het onbestaanbaar als de waterschapsbelastingen voor ingezetenen zouden worden verhoogd. Energietransitie: 50PLUS vindt dat het waterschap zich dient te beperken tot het opwekken van energie puur voor eigen gebruik teneinde energieneutraal te worden. De heer <u>Van der Meer</u> vindt de reactie van portefeuillehouder Kastelein op de kanttekeningen over het personeelsbeleid geruststellend. De fractie steunt mede daarom het voorliggende voorstel van D&H waarbij alle fracties wat geven en nemen. De voorstellen bieden een goede basis om de juiste stappen vooruit te zetten. Motie Keukenhof en tuinen: de A&B-fractie heeft begrepen dat de portefeuillehouder tijdens de commissiebehandeling al aangaf bereid te zijn om in gesprek te gaan. Die motie werd vorig jaar onder een andere portefeuillehouder al ingediend, en de fractie wil de nieuwe portefeuillehouder de kans geven om ook zelf het gesprek actief aan te gaan, zonder de noodzaak om hem daartoe per motie op te roepen. Terzijde, maar wel belangrijk: De Keukenhof is door de bollensector zelf in het leven geroepen en is reclame voor de sector van bollentelers. Uiteraard is duurzaamheid belangrijk, maar duurzaamheid en steen gaan momenteel niet echt samen in De Keukenhof. De voorbeeldtuinen bevatten amper steen. Vandaar is het de vraag of het goed is om als Rijnland wel in te zetten op het aanbrengen van zo veel mogelijk steen teneinde een goed beeld te krijgen over 'Steenbreek'. De motie zelf is overigens sympathiek omdat er wordt opgeroepen om tuinen zo duurzaam mogelijk in te richten. Mevrouw <u>Boomsma</u> zegt dat vaak wordt gezegd dat extra taken extra geld kost, maar zij beklemtoont dat nietsdoen ook geld zal gaan kosten. Als niet wordt meegegaan met de energietransitie, zal de aanhoudende CO₂-uitstoot leiden tot gevolgen voor het klimaat. Niet inspelen op klimaatverandering kost geld door oplopende beheerkosten. De heer Pluckel heeft de vraag van de PvdD of de	

VERSLAG	ACTIE
maatschappelijke kosten en baten in de begroting worden verwerkt niet beantwoord. Idem dito waar het de vraag over de rol van Rijnland in dit geheel en het onderzoek van het PBL betreft. De PvdD is het eens met de PvdA om de tarieven ter discussie te stellen. Tarieven en schuld kunnen ook als ambitie worden gezien, in welk geval er geen sprake meer is van een driehoek waar de fractie bijzonder veel moeite mee heeft. Mevrouw Boomsma is benieuwd naar de visie van de portefeuillehouder dienaangaande in het licht van de triple pay-driehoek. Het heeft er alles van weg dat Rijnland vast zit in een frame waar het niet uitkomt om zich verder te ontwikkelen. Voorts wil de fractie discussiëren over Rijnland als energieleverancier voor de regio. Onlangs kwam de gemeente Leiden met deze vraag en Rijnland dient zich bewust te zijn van zijn rol en positie in de regio. Dus verlaat de ivoren toren en zet in op echte samenwerking, niet alleen als het Rijnland goed uitkomt, maar: samenwerking is geven en nemen. Peilbeheer in relatie tot bodemdaling: iedereen wil bodemdaling tegengaan maar dat blijkt niet uit het peilbeheer. Dus start ook een discussie over peilvochtfuncties. De heer <u>De Meijer</u> herhaalt zijn nog niet beantwoorde vraag: als gebruik wordt gemaakt van de driehoek, maar die invullen zoals het coalitieakkoord aangeeft, dan leidt dit tot meer ruimte. En kan die ruimte dan ook worden geclaimd in het najaar bij de verdere uitwerking van de punten in het MJP? Het college heeft immers toegezegd nog de nodige zaken te zullen uitwerken, hetgeen zeker ook kosten met zich mee zal brengen. Als Rijnland zich realiseert wat er op het waterschap afkomt, moet men tevens beseffen dat dit meer financiële middelen zal vergen. Los van het feit of de 0,75% daarvoor toereikend is, vindt Water Natuurlijk dat dit niet opzij moet worden gezet onder het mom dat er geen ruimte is, want die is er dus wel. De gemaakte keuzes zijn deels gebaseerd op het feit dat het waterschap hiervoor niet meer geld wenst uit te trekken. De fractie vindt dat niet deze VV moet beslissen over de volgende bestuursperiode: dat is aan het nieuwe college en de nieuwe VV. Rijnland dient dus niet te sturend te zijn in de voorliggende driehoek. Wordt die wel gebruikt, dan kan de 300% eerder worden teruggebracht als de tarieven wel worden verhoogd. De fractie wil de discussie over de driehoek in het najaar tijdens de begrotingsbehandeling 2019 opnieuw voeren. Mevrouw <u>Fierens</u> zegt dat de fractie heeft voorgesteld om datgene wat de VV niet wil doorschuiven naar de toekomst, alvast actief op te pakken en na te gaan wat het betekent om schulden niet vooruit te schuiven, wat dit betekent voor achterstanden en hoe om te gaan met de kosten gezien de versnelde klimaatveranderingen. Er ligt een meerjarenbegroting (het 'doe-plan') maar dat betekent niet dat de VV de ogen moet sluiten voor de toekomst: 'anders zijn we weer een jaar verder, en lopen de schulden weer door, lopen de achterstanden weer door'. Dus zorg ervoor dat de toekomstscenario's concreet in beeld worden gebracht. Motie: De Keukenhof is inderdaad een geweldige reclame van en voor de bollenteelt maar kan tevens als inspiratiebron dienen voor inwoners en iedereen die zich met dit terrein bezighoudt. Elk jaar richt men woningtuinen in op basis van een wisselend thema. De motie beoogt om het thema duurzame groene tuinen waar water in balans is met het groen, voorzien van een bordje 'Hoogheemraadschap' onder de aandacht te brengen, zodat mensen beseffen dat tuinen ook anders kunnen worden ingericht. De namen onder de motie dateren uit 2017 maar deze mogen blijven staan. Mevrouw Fierens herhaalt haar opmerking over het programma 'Water' van Delfland dat is uitgewerkt voor de bovenbouw. Zij hoopt dat de dijkgraaf van Rijnland dit programma samen met de jeugd-dijkgraaf van Delfland bekijkt en overneemt voor Rijnland. <i>Beantwoording door het college</i> Hoogheemraad <u>Pluckel</u> verwijst als eerste naar de kanttekening van de VVD die stelt dat dat het waterschap inmiddels weliswaar aanzienlijk meer 'in control' is (90%) dan voorheen (soms werd toen 50% van de projecten/budgetten gerealiseerd). De portefeuillehouder vindt dat er een enorme stap is gezet, maar het college is het met de VVD eens dat het nog beter moet. De nota 'Houdbaar financieel beleid' geeft de kaders aan; deze zal opnieuw worden bekeken. Ook de suggestie van de heer Kastelein om te kijken naar een investeringsplafond (als hulpmiddel) wordt nader gezien. In het najaar zullen nog nadere stappen worden voorgesteld. Toezegging. Eerder meepraten en draaien aan de knoppen: de Bestuursrapportage II komt in november, tegelijkertijd met de begroting. De heer Pluckel zal het verzoek van het CDA bespreken in het college en een concreet voorstel doen. Toezegging. Het college is het volstrekt eens met de wenselijkheid van samenwerking met andere partijen en bewoners, waartoe het CDA opriep. In antwoord op de kanttekening van de heer Van Geest over de 300% en de optie om sneller naar 270% te gaan zegt de portefeuillehouder dat men uiteraard eerder kan overstappen op een lager scenario maar dat dit uiteraard gevolgen heeft. In september zal in het	

VERSLAG	ACTIE
toegezegde memo een onderbouwde toelichting worden gegeven op het ideaalmodel en zal deze 270% worden meegenomen. Toezegging. De maatschappelijke kosten/batenanalyse zoals toegepast bij grote projecten en het PBL: het is de vraag wat hiervan de toegevoegde waarde zou kunnen zijn voor Rijnland. Het waterschap is hiertoe wettelijk niet verplicht, maar er is een tendens (ook bij het CPB) om niet alleen te kijken naar positieve factoren en het bnp, maar om tevens te kijken naar duurzaamheidsdoelen. Het CPB heeft voor het eerst de geluksfactor bij de beschouwingen betrokken. Het is evenwel niet primair aan Rijnland om de duurzaamheidsdoelen in deze zin te wegen. De portefeuillehouder zegt toe het door de PvdD ingebrachte punt aan te kaarten bij de Unie van Waterschappen. Het college zal zich buigen over de haalbaarheid. Toezegging. De portefeuillehouder vindt het een goede suggestie van de CU-SGP om in de langetermijnnota (of eerder indien mogelijk) aandacht te besteden aan de regierol van de diverse overheden. Ook het Rijk worstelt met dit onderwerp: er wordt met regiomodellen gewerkt waarover voorlichtingsbijeenkomsten worden gepland. In antwoord op het betoog van de heer De Meijer zegt hij dat in het coalitieakkoord is gesproken over een lastendrukstijging, hetgeen iets anders is dan een tariefstijging. De heer <u>De Meijer</u> interrumpeert en zegt dat hij verwees naar de letterlijke tekst uit het coalitieakkoord waarin tarief staat en niet lastendruk. Dat was ook de essentie van zijn opmerkingen dus daarop wil hij dan ook een antwoord. Hoogheemraad <u>Pluckel</u> zegt dit antwoord toe (bij de begrotingsbehandeling). Toezegging. In reactie op de vraag van mevrouw Fierens wat niet doorschuiven zou inhouden in de volle breedte, antwoordt hij dat een en ander samenhangt met de diverse scenario's en dat de antwoorden in het najaar volgen. Toezegging. Hoogheemraad <u>Langeslag</u> noemt als eerste een aantal zaken die 'SMART' zijn, omdat de VV hier expliciet naar vroeg. Rijnland heeft diverse aspecten met betrekking tot de situatie in Gouda gedurende vier jaar in kaart gebracht, Maar de 'SMART-stap' die nu op tafel ligt, houdt in hoe de problematiek nu daadwerkelijk samen met bewoners en gemeente wordt aangepakt. De KWA+ is ook een goed voorbeeld zodat die in 2020 kan worden opgeleverd. De Nationale Adaptatiestrategie is nog een voorbeeld waarbij de nadruk ligt op de klimaatverandering en diverse partijen SMART aan het werk zijn. Ook in het Kennisprogramma bodemdaling, gestart vanuit het platform Slappe Bodems, wordt geparticipeerd door diverse kennisinstellingen en het kennisprogramma is groeiende. In het MJP staat verder het SMART-element: het feit dat waterkwaliteit integraal wordt meegenomen in de watergebiedsplannen, naast de specifieke KRW-lichamen waar ook SMART wordt gewerkt aan de waterkwaliteitsverbetering. Zeesluis Rotterdam: de portefeuillehouder zegt toe om de vraag in te brengen in het bestuurlijk overleg Zoetwaterregio West. Toezegging. Hij ziet mogelijkheden, zeker met het oog op de verre toekomst, maar zegt dat op basis van de forse kosten is besloten vooralsnog geen zeesluis te realiseren. De heer <u>Van Geest</u> interrumpeert. Hij is blij met deze reactie maar vraagt hoe een en ander het beste kan worden aangevlogen (met vereende krachten), gezien de bekende tegenstand van de havenbaronnen en vanuit het Rijk, terwijl een sluis wat hem betreft noodzakelijk is. Hoe is dit te organiseren? Hoogheemraad <u>Langeslag</u> verwijst naar een Chinese wijsheid: 'Elke lange mars begint met een eerste stap'. Hij verwees bewust naar het bestuurlijke overleg omdat daar onder andere de waterschappen, provincies en een delegatie vanuit de haven Rotterdam aanwezig zijn. Het zou goed zijn als de gezamenlijke waterschappen dit onderwerp daarvoor agenderen. Het is geen garantie op resultaat, maar het onderwerp vergt tijd. Energieproductie: in Katwijk werkt Rijnland samen met de gemeente en de woningbouwvereniging Dunavie in het project SMART-Polder. Rijnland zal niet als energieproducent optreden maar zal kennis van het watersysteem ter beschikking stellen zodat energie aan het oppervlaktewater kan worden onttrokken die de gemeente en Dunavie kunnen gebruiken. Dit is een mooie vorm van samenwerking en mogelijk kan Rijnland er ook certificaten van oorsprong mee verdienen. De wettelijke zorgplicht van het waterschap ligt vast in de Waterwet. Er zijn ook provinciale verordeningen van toepassing. Het is goed ook die nog eens te bekijken. Rijnland voelt daarnaast de maatschappelijke zorgplicht: er wordt in IPO- en in VNG-verband samenwerking aan gegeven. Bodemdaling: de klimaattafel Veenweide bespreekt een scala mogelijke maatregelen om bodemdaling tegen te gaan met het oog op de mogelijke CO₂-emmissiereductie. Veel maatregelen kunnen in het Rijnlandse worden geïmplementeerd en uiteraard zal worden bekeken in hoeverre Rijnland deze moet stimuleren (ja) en uitvoeren (twijfel, gezien de individuele verantwoordelijkheid van percee-eigenaren). Overigens ligt er een groot arsenaal aan voorstellen op tafel van onderzoeksprojecten, uitrolprojecten en	

VERSLAG	ACTIE
dergelijke, variërend van technische maatregelen (korte termijn), innovatieve (met stukje nadere verkenning) en uiteindelijk ook de discussie over de vraag of functiewijzigingen aan de orde zijn (natte teelten en de relatie tot kosten en dergelijke). Hoogheemraad <u>Kastelein</u> zegt dat de door meerdere fracties gevoelde gemeenschappelijkheid inzake het personeelsbestand ook door het college wordt erkend en dat dit dossier nauwlettend zal worden bewaakt door het college. Vernieuwend besturen: in de werkgroep is aangegeven dat de werkzaamheden zullen worden voortgezet. Op 29 augustus wordt er een werkbezoek afgelegd aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM), het regionaal ontwikkelbedrijf herstructurering Duin- en Bollenstreek in het kader van de proactieve samenwerking. De VV-leden zijn van harte uitgenodigd. De heer Von Faber zegt dat hij tijdens de BOD-vergadering al heeft toegezegd dat hij de motie zou meenemen in zijn inwerkperiode. Hij wil de verdere aanpak bespreken met de relatiemanager en vervolgens graag in contact komen met De Keukenhof. De heer Van der Meer gaf aan dat De Keukenhof feitelijk al invulling geeft aan 'Steenbreek', dus wat de portefeuillehouder betreft, voert hij de motie feitelijk al uit, zoals ook toegezegd, waardoor deze zijns inziens dan ook overbodig is geworden: 'Ik doe wat u vraagt'. Mevrouw <u>Fierens</u> heeft het volste vertrouwen in portefeuillehouder Von Faber maar wil voorkomen dat zij weer een 'blauwtje loopt'. Vorig jaar kreeg zij een vergelijkbare toezegging en werd die niet nagekomen, ondanks navraag. Vandaar dat zij de motie derhalve toch bij wijze van 'aansporing' indient om ermee aan de slag te gaan. Er is geen reden voor koudwatervrees voor deze motie. De heer <u>Van der Meer</u> spreekt zijn vertrouwen uit in de portefeuillehouder, nu hij heeft toegezegd in gesprek te zullen gaan met de Keukenhof over de strekking van de motie die er al lag. Bovendien wordt er in de motie niet alleen gesproken over het aangaan van een gesprek, temeer daar de PvdA net aangaf te hechten aan de plaatsing van een bordje 'Rijnland'. Maar het plaatsen van een bordje betekent vaak dat er ook een financiële bijdrage wordt verlangd. Het is dus belangrijk hoe de indieners van de motie de financiële kant zien. Immers: na De Keukenhof zou de Floriade kunnen volgen of openbaar groen. Op basis van welke criteria zou Rijnland het ene initiatief wel en het andere niet willen steunen? De portefeuillehouder dient deze aspecten mee te nemen. Daarom vindt de A&B-fractie het verstandiger om de portefeuillehouder het vertrouwen te geven om de motie (die op brede steun kan rekenen, ook wat betreft het thema duurzaamheid en water van de A&B-fractie) als toegelicht uit te voeren. Mevrouw <u>Fierens</u> zegt dat de portefeuillehouder uiteraard het volle vertrouwen geniet, maar zij betreurt het dat door het onnodig problematiseren een beetje glans verloren gaat. Geld is nog helemaal niet aan de orde. De Keukenhof doorloopt altijd een creatief denkproces alvorens een thema te bepalen voor de komende jaren. Het 'bordje' moet gezien worden als een knipoog, maar Rijnland zou graag de inhoud onder de aandacht brengen op zo'n mooie plek. Er zijn vele andere plekken waar een dergelijk onderwerp navolging zou kunnen krijgen, maar laten we gewoon starten bij De Keukenhof en de motie zien als aanmoediging en niet als 'stijve opdracht'. De heer Von Faber zijn de financiële kanten volledig toevertrouwd. De <u>voorzitter</u> proeft de brede wens om de motie inhoudelijk op te pakken, maar tevens enige terughoudendheid om de portefeuillehouder die al een toezegging heeft gedaan, hiermee aan de slag te laten gaan. Hij oppert om de motie niet in stemming te brengen maar om deze aan te houden (en boven de markt te houden) en de portefeuillehouder het vertrouwen te geven iets met de boodschap te doen, waarover hij tijdens het begrotingsoverleg dan wel verantwoording dient af te leggen. De heer <u>Van Geest</u> vindt het een aardig voorstel maar wijst erop dat de motie dit traject al heeft doorlopen. De <u>voorzitter</u> zegt dat er een nieuwe portefeuillehouder is aangetreden, vandaar zijn suggestie voor deze nieuwe stijlfiguur. De heer <u>Van Geest</u> zegt dat het een zaak is van het college en dat de portefeuillehouder 'lock, stock and barrel' overneemt van zijn voorganger. Het gaat hem er vooral om dat het college toezegt de intentie van de motie op alle plekken te willen gaan benadrukken. De <u>voorzitter</u> zegt dat, nu zijn procesvoorstel onvoldoende steun krijgt, er over de motie zal worden gestemd als deze wordt gehandhaafd. Hoogheemraad <u>Von Faber</u> ziet de motie nadrukkelijk als een aanmoediging, zoals ook al twee weken geleden toegezegd, en hij herhaalt wat hij de afgelopen twee weken al heeft gedaan, waaruit blijkt dat hij de motie zeer serieus oppakt. Hij ziet de motie niet alleen als aanmoedigingsverzoek maar ook als een 'stok', die overigens niet zo prettig voelt. Nog afgezien van de eventuele consequenties, zoals geschetst	

VERSLAG	ACTIE
door de heer Van der Meer. Hij ziet de Bollenstreek als een zeer belangrijk onderdeel van zijn portefeuille en wil graag in gesprek met de Bollenstreek in het algemeen en De Keukenhof in het bijzonder. De motie heeft wat hem betreft geen meerwaarde afgezet tegenover alles wat hij al doet. De <u>voorzitter</u> wil de inhoudelijke bespreking voortzetten en vraagt of mevrouw Fierens inmiddels van mening is veranderd. Mevrouw <u>Fierens</u> vindt dat ‘de stok’ van tafel moet: het is immers een positief en leuk bedoeld voorstel. Tijdens deze discussie komen er nu allerlei zaken bij die zij betreurt. De motie is geenszins een ‘stok’, maar slechts een aanmoediging. De heer <u>Démoed</u> meent dat de intenties allemaal hetzelfde zijn en stelt voor om het onderwerp in september of oktober te agenderen zodat de portefeuillehouder dan kan rapporteren en mevrouw Fierens weet waar zij aan toe is. Zodoende kunnen ‘attributen als stokken’ ook buiten beschouwing blijven, want niemand ziet die motie ook zo. De heer Von Faber heeft bovendien enthousiast gereageerd en in een van de commissies kan in september worden gesproken over de stand van zaken. Hij zit niet te wachten op het opnieuw produceren van papier: “maar maak wel een concrete afspraak”. De heer <u>Kerst</u> is het volstrekt eens met het CDA en het voorstel van de voorzitter. Het is overbodig om een motie aan te nemen nu de portefeuillehouder deze al oppakt. Geef hem de tijd om erover te rapporteren. Mevrouw <u>Bleyie</u> kan zich erin vinden om de heer Von Faber de kans te geven de motie op zijn eigen wijze op te pakken. Maar zij vindt het belangrijk om, in het kader van de enorme bijensterfte en het verdwijnen van 75% van de insecten, aandacht te besteden aan alternatieven voor bestrijdingsmiddelen. De bollenteelt is een van de grootste veroorzakers van die sterfte in verband met gewasbeschermingsmiddelen die de sector gebruikt. Kortom: geef tegelijkertijd informatie over hoe op een duurzame manier tuinen kunnen worden onderhouden. Nog steeds sproeien mensen lukraak met Roundup en zij dienen te weten dat er diervriendelijke alternatieven bestaan. De voorzitter vraagt de heer Von Faber om te reageren op het voorstel van de heer Démoed om het onderwerp in het najaar te bespreken. Indien hij deze suggestie oppakt, is het ook goed als de portefeuillehouder aangeeft wat dit betekent voor mevrouw Fierens voor het al dan niet staande houden van de motie. Hoogheemraad <u>Von Faber</u> neemt de suggestie over. Mevrouw <u>Fierens</u> stemt eveneens in met het voorstel. September vindt zij een goede concrete toezegging. Hoogheemraad <u>Von Faber</u> vervolgt zijn betoog. Energiedocument: het is positief dat de VV het streven om energieneutraal te worden, breed ondersteunt. Het is wel duidelijk dat de VV er verschillend over denkt. Naar aanleiding van de kanttekeningen van de heer Van Geest zou ook gesteld kunnen worden dat het bieden van een platform om kennis te ontwikkelen of onderzoek te doen of een en ander samen met andere partijen op te zetten, niet tot de ‘leest van Rijnland’ behoort. De portefeuillehouder zou het betreuren als het onderzoeken of het bieden van een platform wat de heer Van Geest betreft niet aan de orde zou kunnen zijn. Nog los van het feit dat de uitkomsten stof kunnen vormen voor nieuwe besluitvorming. De heer <u>Van Geest</u> zegt geen tegenstander te zijn van onderzoek en van meedenken en dergelijke, maar hij is erop tegen dat Rijnland zich professioneel als energieleverancier, buiten de eigen activiteiten, zou gaan ontwikkelen. Hoogheemraad <u>Haan</u> zegt dat de gemeente Leiden met de actie ‘Tuinman & Tuinman’ meer dan 30.000 tegels en klinkers heeft vervangen door planten. In de bestuursagenda wordt heel SMART opgesomd wat er op Rijnland afkomt tot het einde van de bestuursperiode. Voor de waterketen volgen binnenkort investeringsvoorstellen. Regierol energietransitie: er is sprake van een dubbele sturing. Het is mogelijk dat er een nationaal programma energie en ruimte wordt opgesteld. In antwoord op de vraag wat Rijnland al doet in de Leidse regio noemt hij: SMART polder en de opwekking van thermische energie uit afvalwater. De <u>voorzitter</u> zegt dat de regie op bedrijfsvoering en het zoeken van synergie deels bij de dijkgraaf berust (gezamenlijke ICT, gezamenlijke financiële administratie met Krimpenerwaard, zie het MJP waaruit blijkt dat Delfland zich waarschijnlijk aansluit). Ongeacht wat de toekomst brengt op het vlak van samenwerking, lopen er al diverse andere samenwerkingsverbanden. Optimale samenwerking is noodzakelijk: zie bijvoorbeeld Het Waterschapshuis. Rijnland zoekt nadrukkelijk samenwerking op het terrein van de steeds complexere bedrijfsvoering. Communicatie bovenbouw project Delfland: de	

	VERSLAG	ACTIE
	portefeuillehouder zegt toe dat hij het voorstel serieus zal laten onderzoeken. Toezegging. Voorts constateert de <u>voorzitter</u> dat er geen amendementen of moties zijn ingediend op het MJP dat vervolgens in stemming kan worden gebracht. Hij constateert dat mevrouw Boomsma als enige een stemverklaring wenst in te dienen. Mevrouw <u>Boomsma</u> zegt dat de PvdD van mening is dat het MJP te weinig concreet inspeelt op zeer urgente ontwikkelingen en te weinig doet om de ambtelijke organisatie op orde te krijgen. Het werkt te veel vanuit de driehoek voor het financieel beheer en te weinig vanuit de triple pay-driehoek voor een duurzaam watersysteem, voor maatschappij en natuur. Vandaar dat de Partij voor de Dieren niet kan instemmen met dit MJP. De <u>voorzitter</u> constateert vervolgens dat de overige fracties instemmen met het MJP dat bij dezen is vastgesteld.	
6.02	Verkoop Kwakkelwei te Katwijk aan den Rijn GEHEIME DEEL De <u>voorzitter</u> stelt voor om de bespreking met gesloten deuren te voeren en om daarna het besluit in openbaarheid te nemen. Aldus wordt door de VV besloten, waarop de dijkgraaf iedereen die niet gerechtigd is de besloten vergadering bij te wonen (inclusief de leden van de Rekenkamercommissie), verzoekt om de zaal te verlaten. De bij het onderwerp betrokken ambtenaren mogen de behandeling bijwonen, gezien hun belofte. Na de besloten behandeling, gaat de VV unaniem, onder voorzitterschap vicevoorzitter Pluckel, akkoord met het voorstel.	
6.03	Rekenkamerbrief assetmanagement De heer <u>Van Dellen</u> (voorzitter RKC) geeft een korte toelichting op de essentie van de Rekenkamerbrief. Tijdens het onderzoek, uitgevoerd op nadrukkelijk verzoek van een aantal fracties, is op zoek gegaan naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid op het gebied van assetmanagement. Hierbij is een aantal onderliggende onderzoeksvragen geformuleerd. Tijdens de toelichting benadrukt de heer Van Dellen de hoofdconclusie en de onderliggende vier conclusies en aanbevelingen, ervan uitgaande dat de VV op basis daarvan in gesprek kan gaan. De heer <u>Meerman</u> is zeer tevreden met het Rekenkameronderzoek, de uitleg over de implementatie van assetmanagement en de directie rapportage aan de VV. De fractie is positief over de methodiek van het invoeren van assetmanagement ('werkende weg') en het behaalde resultaat. De conclusie dat assetmanagement geen aantoonbare kostenbesparingen oplevert, is herkenbaar. Dus het vooraf alvast gaan incalculeren van forse besparingen met het oog op assetmanagement, ontraadt de A&B-fractie dan ook. De fractie heeft wel wat aanvullingen op de aanbevelingen. Waar het de koppeling van de VV aan de ambtelijke organisatie betreft, ziet de fractie wel de meerwaarde van een integrale koppeling. Kaderstelling en beleid met betrekking tot risicomanagement: dit aspect wordt in de VV van januari 2019 concreter gemaakt. Het is dus afwachten. Idem dito voor wat betreft de aanbesteding: het is wenselijk dat een update wordt geagendeerd in de bestuurlijke agenda, maar de fractie vindt dit niet concreet genoeg. Men heeft behoefte aan meer concrete toezeggingen maar de fractie heeft het volste vertrouwen in de volgende fase van de implementatie van het assetmanagement en spreekt de nadrukkelijk wens uit dat de koppeling aan de VV verbeterd dient te worden (dus niet alleen via bestuurlijke programma's). De heer <u>Démoed</u> is het volstrekt eens met bestuurlijke reactie. Hij heeft nooit het gevoel als VV-lid niet in positie te zijn, maar hij erkent dat assetmanagement een belangwekkend onderwerp is. Het adagium dat meer informatie altijd leidt tot meer weten, geldt wat hem betreft niet. Er is wat het CDA betreft, behoefte aan nieuwe instrumenten die in de cyclus op een fantastische wijze worden ontdekt en assetmanagement maakt daarvan onderdeel uit. Dus hij begrijpt niet waarom assetmanagement zo geïsoleerd wordt behandeld. Hij voelt zichzelf geenszins beperkt want alles wat hij wenst, kan hij ook doen en vragen. Hij heeft geen behoefte aan een vervolgonderzoek, maar wel om het gesprek over het belangrijke thema te vervolgen, naar analogie van de wijze waarop de P&C-cyclus wordt ontwikkeld. Praat over de dilemma's aan de voorkant en zorg dat we elkaar niet kwijtraken in de doelen die we willen bereiken. Dat kan prima via infographics en dergelijke. De heer <u>Hermans</u> verwijst naar pagina 6 van 27 MJP waar assetplanning wordt genoemd. Hij neemt aan dat er assetmanagement is bedoeld en dat dit wordt gezien als onderdeel van de beheersing van de schuldenlast. Hij wil weten hoe de passage, waarin staat dat het instellen van een investeringsplafond zich verhoudt tot het assetmanagement, bij zou kunnen dragen aan de verbetering van de sturing. Hij	

	VERSLAG	ACTIE
	vindt dat in beide documenten hetzelfde moet worden afgesproken. De heer <u>Kerst</u> heeft waardering voor de goede bijdrage van de Rekenkamercommissie. Hij heeft warme gevoelens bij het onderwerp ‘risicomanagement’ en is content met de opmerkingen en de toezegging van het college om daarmee verder aan de slag te gaan, onder andere via een risicomatrix. In de VV van januari 2019 wordt men over de verdere procedure en data geïnformeerd. De <u>voorzitter</u> antwoordt als coördinerend lid van het college. Hij vindt het goed dat de werkzaamheden van Rijnland kritisch tegen het licht zijn gehouden en zijn getoetst: ‘heeft Rijnland de goede dingen gedaan, heeft Rijnland ze goed gedaan en zou het nog beter kunnen?’. Via die invalshoek bekijkt de dijkgraaf de rapporten en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie. Hij heeft de woorden van de heer Van Dellen (lof voor het professioneel opgezette assetmanagement dat werkende-weg is ontwikkeld) zeer gewaardeerd. Het is overigens een terechte constatering dat er meer is geïnvesteerd in het zo goed mogelijk werkende-weg leren, dan in het vastleggen en protocolleren. Ook de kanttekeningen over het aanhaken aan de VV zijn terecht. De mate waarin dat dient te geschieden, sluit aan bij de vraag van de heer Démoed over de juiste wijze. De dijkgraaf stelt dat ‘asset’ een integraal onderdeel is van elke inhoudelijke portefeuille. Dat aspect wil het college ook handhaven. Maar om de vergelijkbaarheid te vergroten is het belangrijk om dezelfde taal te spreken en vergelijkbare normen te hanteren. Het college ziet dit proces dan ook als zodanig. Aan de hand van de risicomatrix komt het onderwerp terug in januari. Dan kan ook de discussie gevoerd worden over de mate waarin de VV geïnformeerd wil worden (via het bestuurprogramma of op basis van een extra paragraaf, mits die niet leidt tot een doublure). Aanbeveling 3 is vooralsnog bewust vaag gehouden, maar in de VV van januari zal naar verwachting meer inzicht over de aanpak kunnen worden verstrekt. Het gaat nadrukkelijk niet over inbesteden of aanbesteden, maar over de volle breedte van maatschappelijk verantwoord inkopen. Assetplanning/assetmanagement/investeringsplafond/schuldenlast: er is steeds sprake van het maken van afwegingen. De grootste winst wordt behaald door verrijkende zinvolle informatie op basis waarvan de VV afwegingen kan maken. Maar wat zou het afspreken van een investeringsplafond om het oplopen van de schuldenlast te voorkomen betekenen voor de assets en de kosten daarvan op de lange termijn? De VV dient deze afweging in de volle wetenschap van de gevolgen te kunnen maken. Dat is de winst van een weloverwogen politieke afweging. Het college is verantwoordelijk voor de juiste informatie waarop beslist kan worden. Hoogheemraad <u>Pluckel</u> dankt vervolgens de Rekenkamercommissie voor de heldere presentatie. Ook de heer <u>voorzitter</u> sluit zich hierbij aan. Door een extra agendapunt was er helaas minder tijd voor de uitleg van de heer Van Dellen.	
7.a	NOTULEN VAN DE VV-VERGADERING VAN 23 MEI 2018 Mevrouw <u>Bleye</u> zegt dat bij 4.05 staat ‘mening’ hetgeen evenwel ‘menig’ dient te zijn. Het verslag wordt, met deze aanpassing, overigens ongewijzigd vastgesteld.	
7.b	NOTULEN VAN DE VV-VERGADERING VAN 20 JUNI 2018 De notulen worden ongewijzigd vastgesteld. De <u>dijkgraaf</u> wijst erop dat de toezeggingenlijst is opgeschoond. Deze wordt voor kennisgeving aangenomen.	
8.	RONDVRAAG Er wordt geen gebruik van de rondvraag gemaakt.	
9.	SLUITING Daarop sluit de <u>voorzitter</u> de VV om 13.17 uur.	

Vastgesteld 26 september 2018

R.A.M. van der Sande,
voorzitter

C.M. van de Wiel,
secretaris